

ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«КРИВОРІЗЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
НАЦІОНАЛЬНОГО АВІАЦІЙНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

ЗБІРНИК ТЕЗ

**I ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЯ "АКАДЕМІЧНА
ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ОСНОВИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ"**

7.11.2024

ГРУПА СПРИЯННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ВСП «КРФК НАУ»

КРИВИЙ РІГ
2024

ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«КРИВОРІЗЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
НАЦІОНАЛЬНОГО АВІАЦІЙНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

ЗБІРНИК ТЕЗ

I Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція

«АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ОСНОВИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ»

7 листопада 2024

Кривий Ріг
2024

УДК 377[174.7:347.77/78](082)

З-41

«Академічна доброчесність: основи теорії та практики»: Збірник тез доповідей I всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції. – Кривий Ріг: КРФК НАУ, 2024. – 67 с.

Збірник містить тези доповідей здобувачів освіти, педагогічних (науково-педагогічних) працівників, які представлені на I Всеукраїнській науково-практичної онлайн-конференції «Академічна доброчесність: основи теорії та практики».

Посвідчення про реєстрацію в Державній науковій установі «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» № 546 від 15.10.2024 р.

Редакційна колегія: Марина Кольчак, Олександр Коваленко, Альона Кишинівська

Рецензенти: к.пед.н. Любов Висоцька Л.В., к.філол.н. Олена Пасічна

Тези доповідей друкуються в авторській редакції. Автори несуть відповідальність за зміст поданих матеріалів, достовірність наведених фактів, посилань, правопис власних імен тощо.

ЗМІСТ

Висоцька Л.В., Власенкова І.С. ПРОБЛЕМА ПЛАГІАТУ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ЧИ ОСВІТЯНСЬКА?	4
Косолапова А.О. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ	9
Матвієнко В.М. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ВСП «ТЕХНОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ БНАУ»	11
Пасічна О. В., Капелюшна А. В. ЕЛЕКТРОННІ СЕРВІСИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ НА ПЛАГІАТ НАУКОВИХ РОБІТ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	13
Першко І.О. АКАДЕМІЧНА НЕДОБРОЧЕСНІСТЬ: КОРІНЬ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ	17
Перун С.В. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ПОТЕНЦІАЛ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИЩІЙ МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ	20
Черненко В.П., Яковенко Ю.Ю. ВИКОРИСТАННЯ ГЕНЕРАТИВНОГО ШІ В ОСВІТІ: АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА АДАПТАЦІЯ ДО СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	23
Ідріс Н.О., Козіна У.Д. ДО ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	26
Коваленко О.Ф., Висоцький І.А. ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ТА АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	29
Аверіна А. А., Замирайло Д. І. РОЛЬ ВИКЛАДАЧІВ ТА АДМІНІСТРАЦІЇ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ У ПІДТРИМЦІ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ	33
Жалдакова Ю. В. ОСОБЛИВОСТІ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ	35
Іваннікова А. І. МЕХАНІЗМИ ЗАПОБІГАННЯ АКАДЕМІЧНИМ ПОРУШЕННЯМ У ШВЕЦІЇ	39
Клименко Д. О. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	42
Колосова О.В. СПІВПРАЦЯ ВИКЛАДАЧІВ ТА СТУДЕНТІВ У ПІДТРИМЦІ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ	44
Мартинова К. К., Максимець Т. А. ЕТИКА АКАДЕМІЧНОГО ПИСЬМА ТА ПУБЛІКАЦІЙ В ОСВІТІ ТА НАУЦІ	48
Сапко М. А. ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ СЕРЕД ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	51
Столяренко Т. Л. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: МІЖНАРОДНІ ПРАКТИКИ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ	53
Щербак І.М. МЕХАНІЗМИ ЗАПОБІГАННЯ АКАДЕМІЧНИМ ПОРУШЕННЯМ	57
Щегловська Г.О. ЦИТУВАННЯ У НАУКОВИХ РОБОТАХ: МАЛЕНЬКИЙ ЛІКНЕП ДЛЯ ТИХ ХТО НЕ В ТЕМІ	60
Горбач В.В., Карпенко О.В. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ І ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ	64

Висоцька Л.,
к.пед.н., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
Відокремленого структурного підрозділу
«Криворізького фахового коледжу
Національного авіаційного університету»

Власенкова І.,
вчитель англійської мови
Криворізької гімназії 130 Криворізької міської ради

ПРОБЛЕМА ПЛАГІАТУ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ЧИ ОСВІТЯНСЬКА?

Проблема плагіювання набуває неабиякого розголосу в сучасному науковому дискурсі. Дискурс визначення природи плагіату заводить науковців в глухий кут – це цивільно-правова чи освітня проблема?! Спробуємо розібратися.

З одного боку плагіат є порушенням авторських прав, що потребує правового захисту. Актуальність цього питання проявляється в необхідності забезпечення прав власників інтелектуальної власності. Зростання випадків плагіату веде до більшої кількості судових позовів, що свідчить про потребу у правовій обізнаності та механізмах захисту прав. В освітньому середовищі плагіат підриває основи академічної доброчесності, оскільки він заважає учасникам освітнього процесу розвивати свої власні знання і навички. Відсутність оригінальних думок і ідей у роботах зменшує цінність освіти.

Що таке плагіат? В Законі України «Про освіту» (2017 р.) визначено, що академічний плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства [3].

Різновидами академічного плагіату є: повний плагіат (крадіжка усієї роботи); прямий плагіат (копіювання тексту без жодних змін); самоплагіат (повторне використання власної роботи для нових завдань); перефразування плагіату (виклад чужих ідей власними словами без посилання); неправильне цитування (Використання цитат без належного оформлення або вказівки на джерело); плагіат на основі джерел (пряме копіювання чи перефразування без вказівки на першоджерело); випадковий плагіат (забули вказати джерело) [4]. Академічний плагіат – це неправомірне використання чужих ідей, текстів, досліджень або інших інтелектуальних робіт без належного посилання на їхніх авторів. Це явище є серйозним порушенням академічної доброчесності і може мати значні наслідки для студентів та дослідників.

Вивчення нормативно-правової бази досліджуваного питання, можемо припустити, що цивільно-правова проблема плагіату може включати такі важливі складові, які розкривають її юридичну природу:

- суб'єктивні права (немайнові та майнові права автора) та юридичні обов'язки (авторське право) – автор твору має виключне право на його використання, а плагіат це право порушує, що закріплено нормами національного та міжнародного законодавства (Закон України «Про авторське право та суміжні права» (2022 р.) [2], Бернська конвенція (1971 р.) [1] та ін.);

- об'єкт захисту (твір) – результат інтелектуальної діяльності автора. Для цивільно-правового захисту важливо, щоб твір мав оригінальність та був створений без використання чужих ідей чи текстів без відповідного дозволу або посилання;

- правопорушення (плагіат) – використання чужого твору без дозволу власника авторських прав або без належного призначення автора. З юридичної точки зору плагіат може бути пов'язаним з порушенням немайнових прав (право визнаватися автором твору) і майнових прав (право на використання твору, отримання доходу від нього);

- юридична відповідальність (цивільно-правова) – відшкодування збитків, зупинка порушення, відшкодування упущеної вигоди через незаконне використання твору;

- доказова база (докази правопорушення) – чернетки, копії, свідчення. Плагіат часто виявляють через порівняння текстів, творів тощо;

- юридичні інструменти захисту – звернення до суду, подання позовної заяви про відшкодування збитків, звернення до органів інтелектуальної власності для захисту порушених авторських прав.

Таким чином, цивільно-правова проблема плагіату охоплюється як захист авторських прав, так і юридичну відповідальність, спрямовану на відновлення справедливості, забезпечення захисту прав авторів з метою запобігання подальшим порушенням.

Суть освітньої проблеми плагіату в порушенні принципів академічної доброчесності, що є основою якісного навчання та розвитку.

Освітня проблема плагіату є актуальним питанням, суть якого в порушенні принципів академічної доброчесності. Вона проявляється у використанні учасниками освітнього процесу чужих робіт чи ідей без належного цитування або дозволу, що знижує рівень самостійної роботи і призводить до серйозних наслідків. Так, недобросовісне виконання завдань, наприклад, плагіат часто виявляється в копіюванні текстів з інтернету, використанні готових робіт або списуванні з інших джерел, перешкоджає формуванню власних знань та навичок критичного мислення у студентів. Плагіат підриває академічну доброчесність і може призвести до санкцій, включаючи анулювання результатів, зниження оцінок або навіть відрахування. Іноді плагіат виникає через відсутність знань або навичок коректного цитування джерел. Викладачі мають сприяти формуванню таких навичок, пояснюючи важливість авторського права та поваги до чужої інтелектуальної праці. Також існує проблема з контролем плагіату. В освітніх закладах використовуються програми для перевірки робіт на плагіат (наприклад, Turnitin або Unicheck), проте повністю уникнути цього явища важко. Звикання до плагіату формує

неетичне ставлення до роботи, що може вплинути на подальшу професійну діяльність. Важливо навчати здобувачів самостійно шукати інформацію, розвивати свої ідеї та дотримуватися етичних норм. Слід також звернути увагу на роль педагогічних, науково-педагогічних працівників і закладів освіти у боротьбі з плагіатами. Для подолання цієї проблеми важливо, щоб викладачі не лише контролювали роботи здобувачів освіти, а й активно роз'яснювали поняття академічної доброчесності, мотивували до самостійного опанування знань, заохочували до творчої роботи.

Таким чином, проблема плагіату в освіті не лише знижує рівень навчання, а й перешкоджає розвитку особистої відповідальності та етичних норм у здобувачів. Розв'язання цієї проблеми вимагає виховання академічної доброчесності, застосування ефективних освітніх стратегій і підвищення обізнаності здобувачів про наслідки плагіату.

Національний інститут стратегічних досліджень демонструє статистику (грудень 2017 р.): «На сьогодні, за оцінками експертів, зі 120 тисяч власників наукових ступенів від 15 до 40 тисяч отримали їх неправомірно, і від 300 до 500 мільйонів гривень доплат щорічно сплачується недоброчесним освітянам і науковцям. Залежно від галузі знань плагіат містять від 5 % до 80 % дисертаційних робіт. З урахуванням доплат за вчені звання, отримані на основі цих наукових ступенів, Україна, за самими скромними підрахунками, доплачує плагіаторам близько 1 млрд. грн. щороку. У разі врахування тарифних окладів на посадах, які плагіатори не мали би права посісти, якби не захистили у вигляді дисертацій вкрадені тексти чи ідеї, ця сума збільшується в разі і може сягати від 3-х до 4-х мільярдів гривень на рік» [5]. Однак шкода від розширення плагіату в українській науці та освіті вимірюється не лише економічними втратами. Значно серйозніші ризики, пов'язані з гуманітарною безпекою країни: падінням якості освіти, удаваною науковою діяльністю та розмивання етичних засад [5].

Підсумовуючи, робимо висновок, що проблема плагіату є комплексною – має як цивільно-правову так і освітянську складову. Тому до її вирішення слід застосовувати комплексний підхід – поєднувати правові та освітні заходи: унормовувати питання плагіату на рівні державного законодавства, посилювати відповідальність за плагіювання в освітніх закладах, забезпечувати прозорість розслідувань плагіату, сприяти формуванню високого рівня академічної культури та забезпечення режиму дотримання принципів академічної доброчесності усіма учасниками освітнього процесу, проводити навчання з авторського права та етики професійних взаємовідносин, застосовувати програмні засоби перевірки на плагіат, інформування учасників освітнього процесу про важливість забезпечення чесних результатів навчання та забезпечувати обізнаність з юридичними санкціями за порушення авторського права, проводити семінари, тренінги, вебінари, інформативні лекції, виховні чи класні години тощо, присвячені різносторонньому висвітленню тематики/проблеми плагіату.

Досліджуване питання потребує більш глибокого і ефективного розгляду, в першу чергу, це пошук дієвих механізмів забезпечення академічної доброчесності, що унеможливить академічний плагіат.

Література:

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів. Паризький Акт від 24 липня 1971 року змінений 2 жовтня 1979 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#Text (дата звернення 31.10.2024 р.)

2. Закон України «Про авторське право і суміжні права». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (дата звернення 31.10.2024 р.)

3. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 29.10.2024 р.)

4. Сім найпоширеніших випадків плагіату. URL: <https://smodin.io/blog/uk/types-of-plagiarism/> (дата звернення 29.10.2024 р.)

5. Стан і проблеми боротьби з плагіатом в Українській освіті. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2017-12/plagiat-8be00.pdf>

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Академічна доброчесність є основою наукових знань та професійної діяльності. Вона забезпечує довіру до результатів досліджень, сприяє розвитку критичного мислення та формує відповідальних фахівців. У сучасному світі, коли інформація доступна на відстані одного кліка, питання академічної доброчесності стає особливо актуальним у закладах фахової передвищої освіти, де закладаються основи професійної етики та формуються основи інтелектуальної чесності.

Цифрові трансформації, які охопили усі аспекти життя, створюють не тільки нові можливості, але і нові виклики. У цьому контексті академічна доброчесність стикається з проблемами, пов'язаними з доступом до необмежених ресурсів інформації. Студенти мають можливість безоплатно отримувати дані з Інтернету, але це також призводить до ризику плагіату та фабрикації даних. За даними різних досліджень, зокрема роботи Центру академічної доброчесності, 34% студентів визнали, що вони списували на іспитах, а приблизно 40% зазначили, що використовували плагіат у своїх роботах. Це свідчить про те, що існує невідкладна потреба у розробці заходів, які допоможуть запобігти цим проблемам.

Одним із основних шляхів вирішення цієї проблеми є впровадження комплексних заходів на рівні навчальних закладів. Перше, що необхідно зробити, – це розробити спеціальні навчальні програми з етики та академічної доброчесності. Ці програми мають бути інтерактивними, включати кейси, дебати та рольові ігри, щоб студенти могли краще усвідомити важливість цих питань. Наприклад, організація етичних дебатів під час наукової діяльності може спонукати студентів до критичного мислення та формування власних поглядів на академічну доброчесність. Викладачі можуть заохочувати студентів обговорювати реальні випадки порушень академічної доброчесності, що дозволить їм усвідомити наслідки недобросовісної поведінки.

Друге – створення системи менторства. Старші студенти або викладачі можуть виступати в ролі наставників, допомагаючи молодшим колегам у розвитку навичок наукової роботи. Ця система дозволяє не тільки передавати знання, але й формувати культуру відповідальності. Наприклад, під час проведення семінарів, що стосуються написання наукових робіт, ментори можуть поділитися своїм досвідом, обговорити популярні помилки і навести приклади успішних робіт. Така підтримка може значно зменшити кількість випадків недоброчесності.

Третім важливим елементом є активне використання технологій. Наприклад, антиплагіатні програми, такі як Turnitin, можуть стати невід'ємною частиною навчального процесу. Використання таких технологій допоможе не лише виявити випадки плагіату, а й навчити студентів, як правильно посилається на джерела, що є важливим аспектом академічної доброчесності. Завдяки сучасним платформам для співпраці студенти можуть працювати над проектами разом, що заохочує їх до відкритого обміну ідеями та колективного підходу до навчання.

Співпраця з роботодавцями також має велике значення. Важливо формувати у студентів розуміння того, що академічна доброчесність не тільки важлива в навчанні, а й є запорукою успішної професійної діяльності. Підприємства можуть сприяти організації стажувань, де студенти отримуватимуть практичний досвід і усвідомлюватимуть, що дотримання етичних норм є необхідною умовою для їхнього майбутнього. Це допоможе їм зрозуміти, що порушення академічної доброчесності може мати серйозні наслідки в професійному житті.

Регулярні заходи для підвищення обізнаності серед студентів, викладачів та адміністрації також сприятимуть створенню атмосфери, що не терпить порушень академічної доброчесності. Проведення лекцій, семінарів та тренінгів, що висвітлюють важливість етики у професійній діяльності, стане необхідною умовою для формування відповідального ставлення до навчання. Наприклад, організація днів академічної доброчесності, на яких студенти матимуть можливість обговорити етичні дилеми, стане важливим кроком у створенні відповідальної освітньої культури.

Формування культури академічної доброчесності – це тривалий процес, який вимагає зусиль усіх учасників освітнього процесу. Лише за умови комплексного підходу та систематичної роботи можна досягти значних результатів. Важливо також розробити чіткі процедури реагування на випадки порушення академічної доброчесності. Це включає визначення наслідків для студентів, які порушують правила, а також створення прозорої системи обробки скарг і анонімних повідомлень про недоброчесні практики (Мельник, 2022).

В цілому, лише об'єднавши зусилля всіх учасників навчального процесу – викладачів, студентів, адміністрації та роботодавців – можна створити ефективну систему, яка підтримає академічну доброчесність у закладах фахової передвищої освіти в умовах цифрової трансформації. У такий спосіб можна забезпечити не лише якісну освіту, а й підготувати майбутніх фахівців до викликів сучасного суспільства, де етика і доброчесність мають вирішальне значення для успішної кар'єри. Впровадження комплексних заходів, включаючи освітні програми, менторство, використання технологій і залучення батьків, може суттєво підвищити рівень академічної доброчесності в навчальних закладах та допомогти формувати відповідальних, етичних громадян, які зможуть успішно конкурувати в сучасному суспільстві.

Таким чином, наголошуємо, що академічна доброчесність є не лише питанням етики, а й необхідною умовою для успішної освіти та професійного становлення. Суспільство потребує фахівців, які здатні приймати етичні рішення, працювати в команді та відповідально ставитися до своїх обов'язків. Відзначаючи важливість академічної доброчесності, заклади фахової передвищої освіти можуть сприяти формуванню нової генерації фахівців, готових до викликів сучасності.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Коваленко, І. (2023). Академічна доброчесність: теорія та практика. Журнал вищої освіти, 2(4), 45-58.
2. Скрипник, В. (2021). Проблеми академічної доброчесності у вищій освіті. Науковий вісник, 3(1), 12-20.
3. Дудник, О. (2020). Використання технологій в контролі за академічною доброчесністю. Технології навчання, 4(2), 88-95.
4. Мельник, Т. (2022). Етичні аспекти вищої освіти: виклики та рішення. Сучасна освіта, 1(3), 34-42.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ВСП «ТЕХНОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ БНАУ»

Академічна доброчесність є важливим елементом сучасної освіти, оскільки забезпечує справедливість, якість знань та прозорість освітнього процесу. У зв'язку з ростом доступності цифрових ресурсів і поширенням дистанційного навчання, необхідність у дотриманні етичних стандартів зростає, що робить питання підтримки академічної доброчесності в закладах освіти надзвичайно актуальним.

Метою цього дослідження є аналіз ролі викладачів та адміністрації у забезпеченні академічної доброчесності у навчальних закладах. До основних завдань відносяться дослідження нормативно-правової бази щодо академічної доброчесності у ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж БНАУ», визначення методів та інструментів, які використовуються адміністрацією та викладачами для запобігання академічного плагіату, оцінка ефективності заходів, спрямованих на підвищення обізнаності студентів та педагогів з питань академічної доброчесності.

У 2016 р. академічна доброчесність набула поширення та викликала інтерес серед закладів вищої освіти та наукової спільноти, в 2017 р. у Законі України «Про освіту» було затверджено основні положення цього феномена.

У роботі академічна доброчесність розглядається як сукупність етичних принципів і визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

У ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж БНАУ» затверджено такі регламентуючі документи, як Кодекс академічної доброчесності, Положення «Про академічну доброчесність», Положення «Про систему запобігання та запобігання академічного плагіату в науково-дослідних роботах педагогічних працівників та студентів», Положення «Про комісію з питань етики та академічної доброчесності», щорічні накази про комісію з питань етики та академічної доброчесності. Ці документи забезпечують викладачам і адміністрації чіткі засоби для впровадження та контролю освітніх стандартів доброчесності.

В коледжі працює комісія з питань етики та академічної доброчесності, важливим завданням якої є забезпечення, дотримання та популяризація принципів академічної доброчесності у коледжі.

Впродовж року проводяться виховні заходи для студентів ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж Білоцерківського НАУ» із залученням завідуючих відділень та кураторів студентських груп. Зокрема інформування про ухвалені Комісією рішення та необхідність всіма членами колеганської спільноти, в умовах широкомасштабної збройної агресії російської федерації проти України, суворо дотримуватися законодавства України «Про освіту» та етичних стандартів освіти.

Під час постійно-діючого семінару з питань академічної доброчесності для педагогічних працівників розглядається інтерактивний семінар «Формуємо культуру академічної доброчесності разом», онлайн-тренінг «Академічна доброчесність. Перевірка на запозичення» та воркшоп: «Як уникнути плагіату у дистанційному навчанні».

Для здобувачів освіти пропонується цикл оглядових лекцій з питань академічної доброчесності, таких як: година інформаційної обізнаності «Академічна доброчесність: важливо знати», «Розвиваємо культуру академічної доброчесності разом», «Організація та

проведення курсового/дипломного проектування. Нормоконтроль. перевірка на плагіат, захист»

Адміністрація коледжу, у співпраці з Білоцерківським національним аграрним університетом, регулярно організовує тренінги та семінари для педагогів, що націлені на формування культури доброчесності. Зокрема у 2024 році на базі ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж Білоцерківського НАУ» проведено семінар-тренінг на тему «Академічна доброчесність: від теорії до практики» для педагогічних працівників коледжу, де у ролі спікера виступила Дем'яненко Олена Олександрівна - керівник відділу забезпечення якості освіти Білоцерківського НАУ, кандидат педагогічних наук.

Систематично проводяться засідання предметних та інтегрованих гуртків щодо впровадження нормативної документації з питань академічної доброчесності та її дотримання. Постійно оновлюються інформаційні ресурси, що стосуються академічної доброчесності.

В коледжі перевірка на плагіат здійснюється за допомогою академічної антиплагіатної системи StrikePlagiarism.com, що є ефективним інструментом пошуку плагіату, аналізу джерела запозичення та зворотного зв'язку з автором.

Підбиваючи підсумки, можна зробити висновок, що дотримання академічної доброчесності у ВСП ТЕФК БНАУ забезпечується через кодекси, положення та накази, які регулюють поведінку та стандарти всіх учасників освітнього процесу, роботу комісії з питань етики та академічної доброчесності. Постійно проводяться освітні тренінги, інтерактивні семінари та анкетування для здобувачів освіти і викладачів, що дозволяє своєчасно виявляти і коригувати прогалини у знаннях та навичках студентів та викладачів щодо етичних норм.

Формування академічної доброчесності є системною та стратегічною діяльністю, яка має велике значення для збереження освітніх стандартів, включаючи дистанційне навчання та адаптацію до нових освітніх вимог. Використання розроблених заходів дозволяє забезпечити якість освітнього процесу, підвищити рівень освітньої етики серед студентів та створити середовище, де знання здобуваються чесно і прозоро.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Відокремлений структурний підрозділ «Технологічно-економічний фаховий коледж Білоцерківського національного аграрного університету». URL: <https://tefc.in.ua/index.php/uk/akademichna-dobrochesnist> (дата звернення 04.11.2024р.).
2. А. О. Кузьменко, Історія становлення академічної доброчесності у закладах вищої освіти України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://journalsofznu.zp.ua/index.php/pedagogics/article/view/2591> – Назва з екрана.

Пасічна О. В.,
к. філол. н., доцент, викладачка,
Відокремлений структурний підрозділ «Криворізький фаховий коледж
Національного авіаційного університету»
Капелюшина А. В.,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Відокремлений структурний підрозділ «Криворізький фаховий коледж
Національного авіаційного університету»

ЕЛЕКТРОННІ СЕРВІСИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ НА ПЛАГІАТ НАУКОВИХ РОБІТ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Пріоритетним завданням сучасної педагогіки є підвищення якості виконання наукових робіт здобувачів освіти. Це безпосередньо пов'язано з розробленням механізмів запобігання академічним порушенням. Найдієвішим способом виявлення плагиату як основного виду порушення академічної доброчесності є перевірка наукових робіт здобувачів освіти за допомогою електронних сервісів.

Актуальність дослідження зумовлена потребою вибору з низки електронних сервісів найбільш оптимального сервісу за критерієм доступності та зручності роботи з ним.

Мета дослідження полягає в описі етапів перевірки на плагиат наукових робіт здобувачів освіти за допомогою рекомендованого електронного сервісу.

У дослідженні керуємося визначенням академічного плагиату, яке подано в ст. 42 Закону України «Про освіту»: академічний плагиат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства [1].

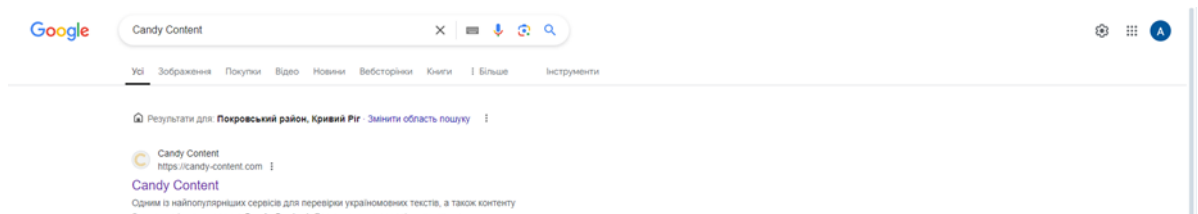
Задля виявлення текстових запозичень з робіт інших авторів без вказівки на автора можна скористатися такими електронними сервісами:

[UNICHECK](https://www.unicheck.com/); [Candy Content](https://www.candy-content.com/); <https://www.plag.com.ua/>; <https://skandy.co.ua/>;
<https://edubirdie.com/perevirka-na-plagiat/>; <https://www.plagium.com/>;
<https://www.duplichecker.com/>; <https://plagiarismdetector.net/>; <http://plagiarisma.net/>;
<https://plagiarismcheck.org/>; <https://www.plagtracker.com/>

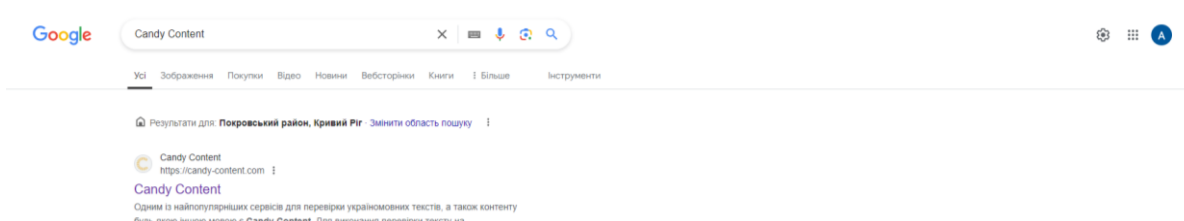
Проведений аналіз щодо доступності сервісів та зручності роботи з ними дав змогу рекомендувати саме Candy Content [2], що має такі переваги: автоматично поповнюється ліміт друкованих знаків для перевірки, перевірка тексту можлива в будь-якому форматі, виокремлює фрагмент твору з текстовим запозиченням, подає аналітичний огляд виявленого плагиату із конкретних праць.

Опишемо покроково роботу цієї програми:

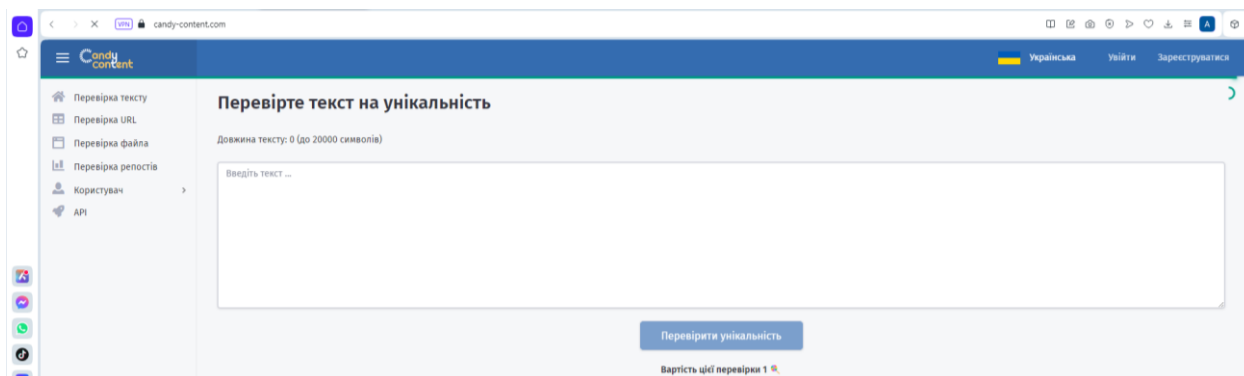
1. У рядку пошуку вбиваємо назву програми Candy Content.

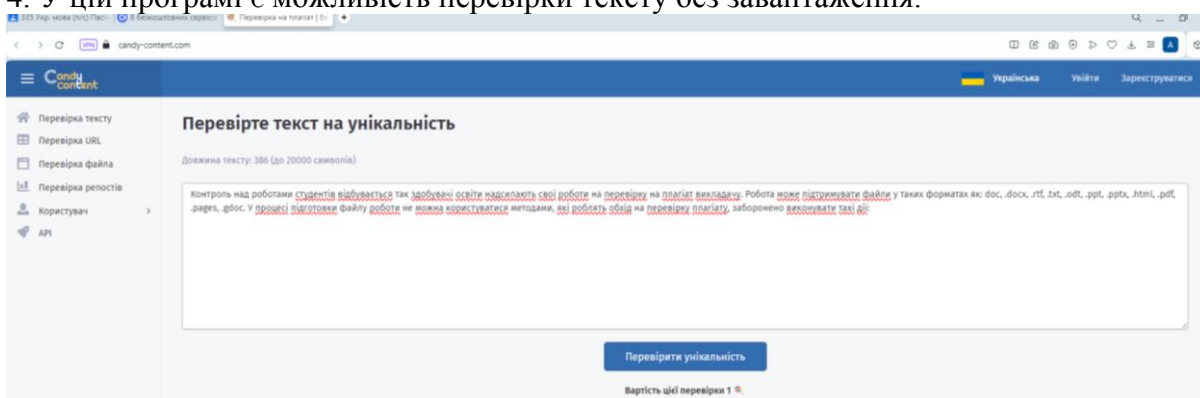
2. Переходимо за посиланням, яке нам видало при пошуку.

3. Завантажуємо документ, який треба перевірити на наявність плагіату.

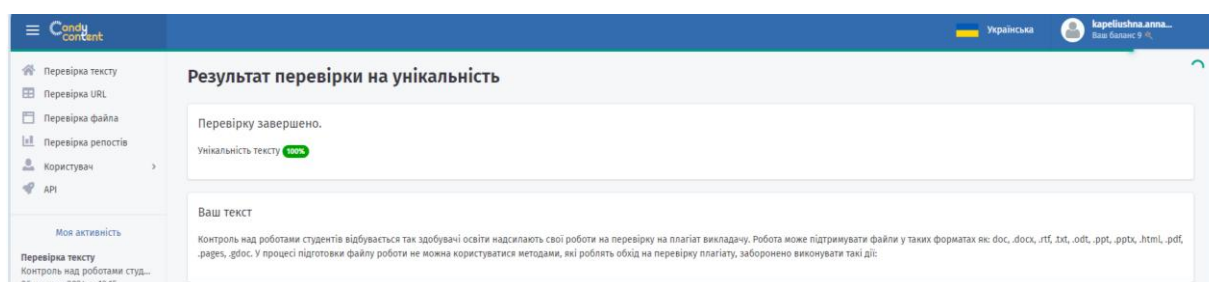
4. У цій програмі є можливість перевірки тексту без завантаження.

5. Щоб пройти перевірку, треба зареєструватися.

 Анна Капелюшна
kapeliushna.anna@g-suit.kk.nau.edu.ua

6. Проходимо перевірку.

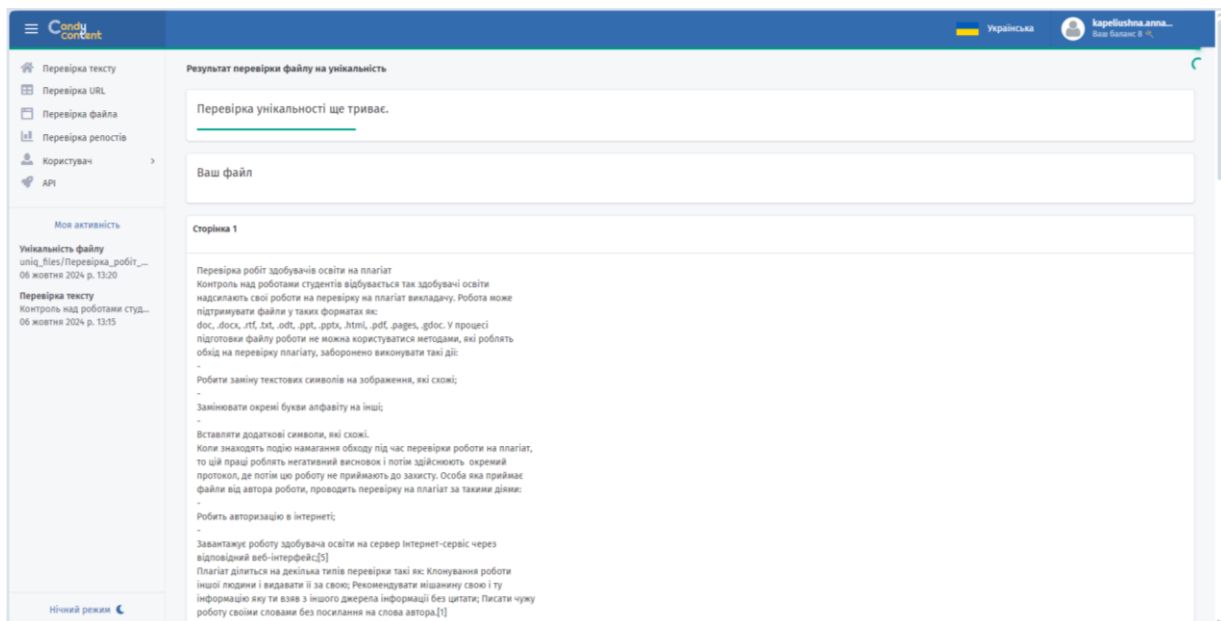
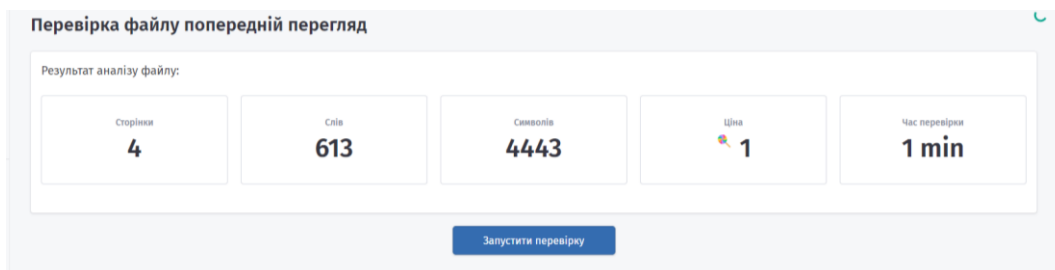
7. Щоб перевірити файл, потрібно натиснути на перевірку файлу.

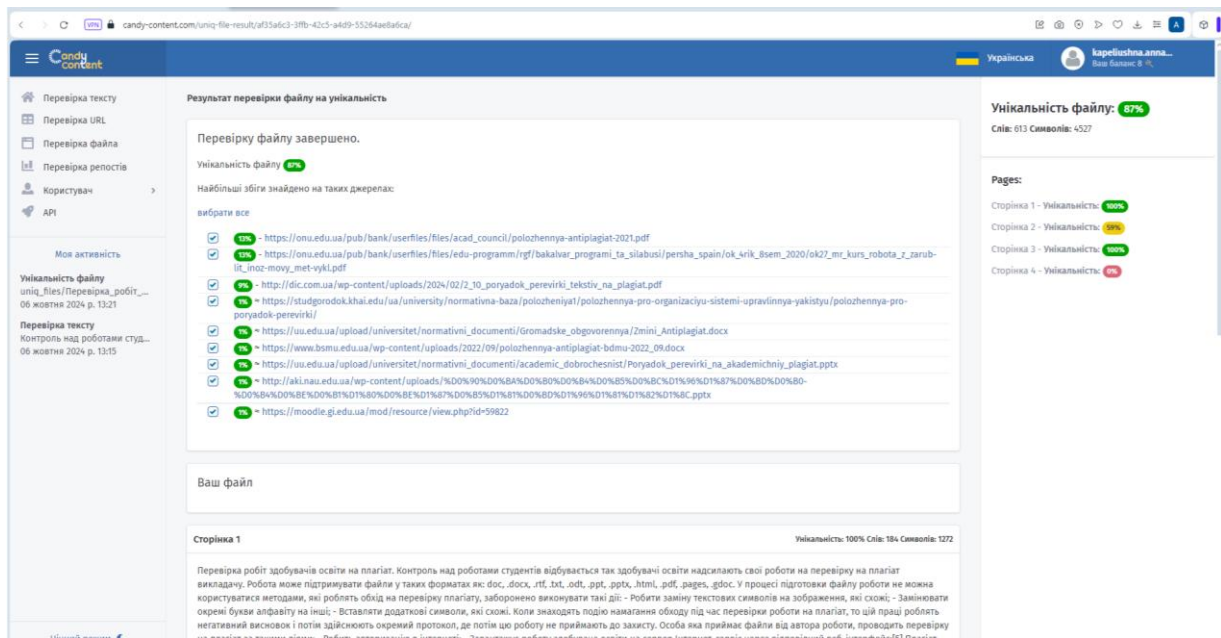
8. Завантажуємо файл на перевірку.

9. Перевірка почалася.

10. Результати перевірки.

Якщо перевіркою встановлено наявність істотних ознак плагіату в роботах здобувачів освіти, то це може мати серйозні наслідки, які вказано в п.6 ст. 42 Закону України «Про освіту». За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- позбавлення академічної стипендії;
- позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання [1].

Отже, використання електронного сервісу – програми Candy Content – для перевірки наукових робіт здобувачів освіти на плагіат дозволяє встановити процент текстових запозичень, а відтак зробити висновок щодо самостійності виконання роботи й дотримання академічної доброчесності в освітньому процесі.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України Про освіту №2145-VIII від 05.09.2017 зі змінами 2024. URL: https://urst.com.ua/pro_osvitu/st-42 (дата звернення: 27.10.2024).
2. Сервіс для перевірки унікальності тексту Candy Content. URL: <https://candy-content.com> (дата звернення: 27.10.2024).

АКАДЕМІЧНА НЕДОБРОЧЕСНІСТЬ: КОРІНЬ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Актуальність. Основні принципи академічної доброчесності (АД) останні роки є предметом як популяризації у студентських та наукових колах України, так і предметом систематичного моніторингу щодо їх дотримання. Натомість, оминається у вагому питанні причин та контексту такого ганебного явища, як академічна недоброчесність. З огляду на це, **метою роботи** є з'ясувати, використовуючи історичні факти та аналіз сучасного стану проблеми, причини порушення принципів академічної доброчесності та проаналізувати можливі шляхи запобігання недоброчесній поведінці у освітньому та науковому середовищах.

Одним з перших до проблеми вивчення дотримання у студентських співтовариствах засад академічної доброчесності звернувся професор рутгерської бізнес-школи (США) Дональд Маккейб [1]. У 1992 році він ініціював створення Міжнародного центру сприяння академічній доброчесності, для боротьби зі списуванням, плагіатом та академічною недоброчесністю у вищій освіті. Дональд Маккейб впродовж десятиліть проводив опитування серед студентів щодо проблеми списування, як одного з проявів недоброчесної поведінки. Адже це призводить до несправедливого оцінювання – студенти, які списали можуть отримати таку саму або й кращу оцінку за студентів, які виконали завдання самостійно. Дональд Маккейб показав масштаб проблеми списування у американських коледжах та переважну байдужість студентів до цього факту. Свої висновки він представив у книзі «Шахрайство в коледжі: Чому студенти це роблять і що з цим можуть зробити викладачі» («Cheating in College: Why students do it and what educators can do about It.», 2012 рік).

Але питання академічної доброчесності як моральний кодекс або етична політика академічних кіл має значно глибше коріння, яке сягає 18 століття і локально пов'язано закладами освіти Сполучених Штатів Америки [2]. Еволюція концепції академічної доброчесності йшла у напрямку від індивідуальної відповідальності до відповідальності університету як інституції. Це, перш за все, спонукало студентів притягувати один одного до відповідальності за нечесні вчинки. Оскільки університети – це не лише освітні, але й наукові центри, доброчесність торкнулася і проведення наукових досліджень – основною вимогою до яких стала оригінальність. До 1970 року більшість університетів США створили кодекси честі для своїх студентів і викладачів.

Поняття академічної доброчесності в українському середовищі офіційно з'явилося у Законі України “Про освіту”, опублікованому у 2017 році – Стаття 42 цього закону присвячена саме академічній доброчесності [3]. У законі зокрема детально прописано такі пункти:

1. Поняття академічної доброчесності.
2. Дотримання академічної доброчесності:
Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:
Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає.
3. Види порушень академічної доброчесності.
4. Види академічної відповідальності.
Академічна відповідальність за порушення академічної доброчесності педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників закладів освіти.

Академічна відповідальність за порушення академічної доброчесності здобувачів освіти.

5. Порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності.

Отже, у прогресивному американському освітньому середовищі поняття АД у вжитку з 18 ст.; понад 30 років функціонує Міжнародний центр академічної доброчесності; 7 років концепція АД імплементована в українське законодавство. Чи це дозволило зробити принципи АД домінуючими у наукових та освітніх колах домінуючими? Чи в Україні, де так ретельно прописана відповідальність за плагіат у законі «Про освіту» його стало менше? Переконана, що ні, ба більше, впевнена, що про випадки недоброчесності ми дізнаватимемося щораз частіше і вони будуть шокуючими.

У загальному доступі є список випадків наукової недоброчесності, де регулярно публікують данні науковців, щодо яких було доведено факти недоброчесності [4]. Першим у цьому списку є такий собі Бхарат Аггарвал (США) – заслужений професор з дослідження раку в Онкологічному центрі Андерсона при Техаському університеті. У 65 опублікованих ним роботах, присвячених куркуміну, як засобу лікування раку, було виявлено шахрайство. Після викриття проф. Бхарат Аггарвал пішов у відставку та відкликав 30 своїх наукових робіт, а 17 виправив. Список містить десятки прізвищ дослідників у різних галузях науки і він регулярно актуалізується.

В Україні від 2016 року громадська ініціатива «Дисергейт» присуджує антипремію «Академічна негідність» з різними номінаціями [5]: «Плагіатор року», «Фальсифікатор року», «Псевдонауковець року», «Токсичний ректор», «Посіпака року». У різні роки «Плагіаторами року» ставали чинні та колишні міністри освіти і науки України: Станіслав Ніколаєнко, Лілія Гриневич, Сергій Шкарлет, Оксен Лісовий. Тобто плагіаторами-недоброчесниками виявляються ті, хто мають бути взірцем доброчесності. Чи за таких умов ефективною буде боротьба з недоброчесністю у освітніх та наукових середовищах – передбачувано неефективною.

Спробуємо розібратися у не доброчесності дещо глибше – так би мовити в історичній ретроспективі дати відповідь, чому люди освічені, інтелігентні, інтелектуальні крадуть чужі тексти, думки, ідеї, підробляють данні, фальшують інформацію. Де коріння цієї проблеми?

Вперше плагіат був використаний приблизно у 80 році нашої ери римським поетом Фідентіном [6]. Він декламував вірші свого колеги Марціала і за автора вказував себе. У відповідь на це в одному з своїх віршів Марціал назвав Фідентінуса «плагіатором» тобто викрадачем. Цікаво, що Марціал не був стурбований використанням своєї роботи без зазначення авторства. Натомість, його більше турбувала відсутність оплати, про що він сказав в одному вірші, «Якщо ти хочеш, щоб вони називалися моїми, я надішлю тобі вірші безкоштовно». Тобто за гроші Марціал готовий був продати свою інтелектуальну працю. Саме це – трактування інтелектуальної праці, як товару, який за певну ціну можна купити і стати повноправним власником і стало першопричиною не доброчесності.

У мистецтві та літературі в епоху від римлян до 17 ст. майстерність цінувалася більше, ніж оригінальність і багато великих митців та авторів займалися копіюванням. Це стосується і Вільяма Шекспіра, який скопіював багато своїх найвідоміших сюжетів та уривків, і Леонардо да Вінчі, який скопіював деякі зі своїх найвідоміших робіт. «Вітрувіанська людина» – найвпізнаваніший малюнок Леонардо да Вінчі виявився копією більш раннього малюнка друга Леонардо.

Одним з класичних прикладів плагіату у науці є історія суперечки між Ісааком Ньютоном і Робертом Гуком щодо пріоритетності у відкритті закону всесвітнього тяжіння. Роберт Гук звинуватив Ньютона у плагіаті свої ідеї, а Ньютон так образився на Гука, що знищив усі згадки про нього у Королівському науковому товаристві. Стверджують, що він навіть знищив портрет конкурента. Ще одна причина недоброчесності – це нездорова конкуренція у науковому світі та інших царинах людської діяльності пов'язаної з розумовою працею.

У цьому ж контексті пригадаймо такий період історії української (радянської) науки як «лисенківщина». У 1928 році раніше невідомий агроном Трохим Лисенко заявив, що винайшов нову сільськогосподарську технологію – яровизацію, яка була відома принаймні з 1854 року. Але псевдо-вчений знайшов підтримку у Сталіна і отримав необмежену владу. Цей невіглас заперечував закони природи, відкидав досягнення генетики та селекції; писав доноси на справжніх науковців, які опинялися у в'язницях і були страчені репресивною машиною НКВС. Серед його жертв світової слави генетик Миколи Вавілова, який помер у застінках НКВС 1943 року. Цей ганебний період в історії української науки тривав майже 30 років і жодної кари за свою недоброчесність Лисенко не поніс, тому невігластво та відсутність реальних покарань також породжують найжахливіші прояви недоброчесності.

Повернемося до сучасності – читаючи тези конференцій у різних наукових збірниках та навіть статті у фахових виданнях педагогічного спрямування ловиш себе на думці, що читаєш про одне і те ж саме. У період пандемії мусолилася тема дистанційних технологій: тисячі варіацій про те, як це добре, прогресивно і, головне, результативно. Натомість, кількарічний досвід продемонстрував, що дистанційне навчання – це цілковита поразка. І вже мусолиться тема освітніх втрат у результаті дистанційного навчання, а від 2022 року додалася ще тема «в умовах війни». З природничими науками все ще сумніше: сучасні дослідження у галузі хімії, біології, генетики чи медицини дуже дорогі, тому займатися наукою можуть одиниці, а писати фахові публікації – обов'язок усіх викладачі закладів вищої та фахової передвищої освіти. Неадекватні вимоги до учасників освітнього процесу призводять до брехні і пристосуванства і, як наслідок, – фальсифікація, підробка даних, імітація, переписування, самоплагіат тощо. Особливо це стосується викладачів ЗФПО, адже, у більшості своїй, вони не науковці, не вчилися в аспірантурах та не захищали дисертацій. Досвідчений викладач-фармацевт, технолог, фахівець ІТ, вчитель математики, не обов'язково має мати здібності до здійснення наукової роботи. Наукова діяльність не може бути масовою! І те, що нині зветься науковою діяльністю викладачів та студентів ЗФПО такою насправді не є – це підміна понять, що також є причиною академічної недоброчесності.

У цьому розмаїті причин і наслідків недоброчесності чи має шанси освітянська і наукова спільноти сподіватися повної перемоги академічної доброчесності? Як біолог стверджую, що немає – це як жити у стерильному світі без мікробів. Наше завдання – примножувати, популяризувати та заохочувати доброчесність, мінімалізуючи впливи вище наведених факторів. А головне, доброчесний студент, викладача, науковець має мати безумовні переваги перед недоброчесними колегами.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖРЕЛЕ:

1. Founding father of research on academic integrity retires from Rutgers Business School URL: <http://surl.li/pivrcq> (дата звернення – 18.10.2024)
2. Academic integrity URL: http://en.wikipedia.org/wiki/Academic_integrity (дата звернення – 18.10.2024)
3. Академічна доброчесність залежить від усіх учасників освітнього процесу. Офіційний сайт Освітнього омбудсмена України. URL: <http://surl.li/ahvniij> (дата звернення – 18.10.2024)
4. List of scientific misconduct incidents URL: <http://surl.li/xinrgw> (дата звернення – 18.10.2024)
5. Академічна негідність. URL: <http://surl.li/motrwu> (дата звернення – 18.10.2024)
6. Sfetcu Nicolae «Isaac Newton vs. Robert Hooke on the law of universal gravitation», SetThings (January 14, 2019), MultiMedia Publishing (ed.). URL: <https://philarchive.org/archive/SFEINV> (дата звернення – 18.10.2024)

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ПОТЕНЦІАЛ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИЩІЙ МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ

Актуальність. На початку XXI століття ми спостерігаємо стрімкий розвиток технологій, зокрема, додаткової реальності та штучного інтелекту. Ці досягнення суттєво впливають на різні сфери життя, зокрема, на медицину та освіту. Автоматизація складних процесів завдяки машинному навчанню дозволяє підвищити ефективність надання медичних послуг, особливо в умовах дефіциту медичних кадрів. Паралельно з цим, зростає доступність інформації, що вимагає від нас особливої уваги до збереження академічної доброчесності. Розвиток критичного мислення, творчості та самостійності стає ключовим завданням сучасної освіти.

Мета та завдання – дослідити проблему забезпечення академічної доброчесності в контексті використання штучного інтелекту в підготовці медичних фахівців.

Основна частина. Забезпечення академічної доброчесності є ключовим для якісної вищої освіти в Україні. Нещодавні зміни в законодавстві підтверджують цю важливість. Однак, чинні норми не враховують нові виклики, пов'язані з використанням штучного інтелекту в академічних роботах. Хоча українське законодавство дедалі більше уваги приділяє академічній доброчесності, воно все ще не готове до викликів, які створює розвиток штучного інтелекту. Відсутність чітких норм щодо використання ШІ в академічних роботах створює прогалини в забезпеченні якості освіти. Створення освітнього середовища, вільного від академічної недоброчесності, є пріоритетом для України. Однак, швидкий розвиток технологій, зокрема штучного інтелекту, вимагає оновлення законодавства. Існуючі норми не можуть ефективно протистояти новим видам плагіату та академічних махінацій.

Проте Закон України «Про освіту» встановлює чіткі правила дотримання академічної доброчесності та передбачає відповідальність за певні порушення. Основними її порушеннями зазначено академічний плагіат, самоплагіат, фабрикацію, фальсифікацію, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання, надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання, вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання [2].

Нові технології, зокрема нейромережі, хоч і перспективні, але потребують ретельного контролю. Відсутність достатньої кількості кваліфікованих фахівців може призвести до того, що штучний інтелект буде видавати бажані, але не завжди правдиві результати, що є неприпустимим, особливо в таких критичних сферах, як медицина.

Поширення сервісів штучного інтелекту, таких як ChatGPT, створює ризики порушення конфіденційності даних. Крім того, точність відповідей ШІ залежить від якості запитів, а довіра користувачів часто перевищує розуміння ними технології. Незважаючи на популярність ChatGPT серед українців, використання штучного інтелекту пов'язане з низкою ризиків. Це стосується як збереження персональних даних, так і точності отримуваної інформації. Більшість користувачів довіряють ШІ, не маючи достатніх знань про його обмеження. Штучний інтелект, зокрема ChatGPT, має великий потенціал для застосування в медицині. Однак, його використання пов'язане з низкою викликів, таких як захист персональних даних та забезпечення точності результатів. Недостатня обізнаність користувачів про особливості роботи ШІ посилює ці ризики.

Важливим у застосуванні штучного інтелекту є зниження навантаження на систему охорони здоров'я через делегування обробки статистичних даних та точнішу кореляцію між

ними [4]. Це, в свою чергу, уточнює діагноз в клінічній практиці лікаря, результати наукових досліджень у медицині та, навіть, може взяти на себе навантаження рутинних завдань працівників закладів освіти, вивільнивши більше часу для безпосередньо освітнього процесу. Незважаючи на потенціал штучного інтелекту для покращення якості медичної освіти, низький рівень цифрової грамотності здобувачів вищої освіти обмежує можливості його застосування. Необхідно розширювати програми підготовки фахівців, щоб вони могли ефективно працювати з інструментами ШІ. Точність результатів, отриманих за допомогою штучного інтелекту, безпосередньо залежить від якості даних та правильності їх обробки. Тому майбутнім медикам необхідно опановувати навички програмування та аналізу даних, щоб ефективно використовувати потенціал штучного інтелекту в своїй роботі.

Освітні заклади повинні брати активну участь у популяризації штучного інтелекту, організовуючи різноманітні навчальні заходи. Це сприятиме успішному впровадженню нових технологій.

Зараз, в Україні ще не використаний потенціал штучного інтелекту у сфері охорони здоров'я [1], тому треба звертати увагу на проблеми, які можуть виникнути, та своєчасно попередити їх. Штучний інтелект перетворює освітній процес, надаючи викладачам інструменти для персоналізації навчання, а здобувачам вищої освіти – можливість самостійно регулювати темп вивчення матеріалу. Університети отримують потужний інструмент для аналізу даних та оптимізації навчального процесу. Найпростішим завданням стане бібліографічний пошук. Впровадження цієї технології в освітню сферу потребує і певного програмного забезпечення, і належного рівного знань, проте важливим питанням є доброчесність використання штучного інтелекту заради запобігання фальсифікації даних досліджень та результатів освіти. Нові технології, такі як штучний інтелект, несуть у собі величезний потенціал, але їх використання має бути спрямоване на благо суспільства. Здобувачі вищої освіти повинні використовувати ШІ як інструмент для навчання та досліджень, але не забувати про важливість критичного мислення та творчих здібностей.

Академічною та викладацькою спільнотами ставляться питання можливості задіяння штучного інтелекту у виробленні, так скажімо, свого інтелектуального продукту – який обсяг участі технологій не завадить вважати написаний реферат, наукове відкриття, опублікований підручник тощо своїм авторським. На сьогодні це виклик, на який необхідно надати зважену відповідь. Грамотне використання штучного інтелекту в медичній практиці підвищило точність діагнозу більше ніж на 90 % [5], що знижує значимість людського фактору лікаря у повсякденній практиці. Але не всі категорії пацієнтів згодні до лікування та діагнозу, який був отриманий за допомогою штучного інтелекту [3]. Використання штучного інтелекту в медицині відкриває нові можливості, але водночас ставить перед нами складні етичні питання. Важливо пам'ятати, що кожен пацієнт – це унікальна особистість зі своїми цінностями та переконаннями. Лікар повинен не тільки лікувати захворювання, але й надавати емоційну підтримку.

Висновки. Активне впровадження ШІ вимагає від нас особливої уваги до збереження академічної доброчесності. Ці технології створюють нові можливості як для шахрайства, так і для його виявлення. Тому важливо сформуванати культуру етичного використання ШІ в освіті. У контексті розвитку ШІ, збереження академічної доброчесності є одним з найважливіших завдань. Потрібно знайти баланс між використанням ШІ як інструменту для навчання та досліджень і запобіганням його зловживання для отримання нечесних переваг.

Практичне значення та використання роботи. Враховуючи зростаючу роль ШІ, необхідно ввести в навчальні плани курс "Академічна доброчесність" вже на першому курсі. Додатково слід розробити курси з інтелектуальної власності та академічного письма, а також організувати регулярні тренінги та семінари.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Висоцький А. А., Суріков О. О., Василюк-Зайцева С. В. Розвиток штучного інтелекту в сучасній медицині. Український медичний часопис. 2023. № 2 (154) – III/IV. Режим доступу: <https://umj.com.ua/uk/publikatsia-241221-rozvitok-shtuchnogo-intelektu-v-suchasnij-meditsin>.
2. Про освіту: Закон України від 5 вер. 2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 20.01.2024).
3. Ikkataia Y. et al. Octagon measurement: public attitudes toward AI ethics. International Journal of Human-Computer Interaction. 2022. Vol. 38(5). Режим доступу: <https://doi.org/10.1080/10447318.2021.2009669>.
4. Mir M. M. et al. Application of Artificial Intelligence in Medical Education: Current Scenario and Future Perspectives. J Adv Med Educ Prof. 2023. Vol. 11, № 3. P. 133-140.
5. Zeltzer D. et al. Diagnostic Accuracy of Artificial Intelligence in Virtual Primary Care. Mayo Clinic Proceedings: Digital Health. 2023. Vol. 1, № 4. P. 616-618.

Черненко В.П.
к. фіз.-мат. н., доцент,
Обласний коледж “Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А.С. Макаренка” Полтавської обласної ради
Яковенко Ю.Ю.
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
предметної спеціальності 014.09 Середня освіта (Інформатика),
Обласний коледж “Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А.С. Макаренка” Полтавської обласної ради

ВИКОРИСТАННЯ ГЕНЕРАТИВНОГО ШІ В ОСВІТІ: АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА АДАПТАЦІЯ ДО СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

У добу цифрових технологій, коли знання та інформація залишаються все більш доступними, зростає і ризик академічної недоброчесності. Використання генеративних моделей ШІ, таких як ChatGPT, стимулює адаптацію освітніх установ до нових викликів. Важливим аспектом стає визначення етичних норм використання цих технологій, щоб навчання залишалось чесним і стимулювало розвиток критичного мислення та самостійності здобувачів освіти.

Мета дослідження – проаналізувати світові підходи до впровадження генеративного ШІ в освітній процес та виробити рекомендації для українських університетів з урахуванням принципів академічної доброчесності.

Для досягнення поставленої мети, насамперед, необхідно проаналізувати існуючі стратегії закордонних університетів, спрямовані на забезпечення академічної доброчесності під час використання ШІ. Також необхідно дослідити ефективність творчої адаптації ШІ для розвитку критичного мислення здобувачів освіти та розробити рекомендації для українських університетів щодо інтеграції генеративного ШІ в освітній процес.

В нашому сьогоднішньому активі активно використовують ChatGPT та його аналоги для виконання різних завдань, написання творів, курсових робіт тощо. Використання таких інструментів – це набагато легше та швидше, ніж самому шукати потрібні відповіді серед безліч матеріалів та джерел.

Як же тоді боротися з академічною недоброчесністю, зокрема, під час навчання?

Розглянемо підходи щодо адаптації навчання з урахуванням впливу ChatGPT та подібних технологій, що застосовуються у закордонних закладах освіти.

Стратегії, які використовує Університет в Чикаго можна розділити на три категорії: технологічна профілактика, нетехнологічна профілактика та творчої адаптації [1].

1. Технологічна профілактика. Інструменти, такі як GPTZero та Turnitin, використовують для виявлення текстів, створених ШІ, із високою точністю. Розробники ChatGPT працюють над впровадженням технології водяних знаків для визначення згенерованих текстів.

2. Нетехнологічна профілактика. Деякі викладачі обирають заборону ChatGPT або всі комп'ютери в класі, контроль за виконанням завдань через програми для моніторингу, або вимагають виконання завдань вручну. Однак такі заходи можуть обмежити можливості студентів для засвоєння інструментів ШІ, що може заважати їх професійному зростанню.

3. Творча адаптація. Найбільш продуктивним підходом є інтеграція ChatGPT у навчання. Рекомендовано чітко використовувати правила використання ШІ, створювати завдання, які потребують критичного мислення, використовувати ChatGPT для тестування завдань, запускати роботу з бібліографічними джерелами та моделювати продуктивне використання ШІ для глибшого розуміння теми.

Розглянемо рекомендації Університету Козьмінського щодо проблем використання ChatGPT у навчанні [2].

Університет Козьмінського базує свій підхід на усвідомленні швидкого розвитку технологій та їх впливу на освіту – майбутнє належить людям, які вміють відповідно використовувати технології та критично мислити. Використання генераторів тексту, як ChatGPT, повинно ґрунтуватися на чесності та прозорості, з акцентом на самостійності студентів. Цифрові інструменти сприяють розвитку критичного мислення через творчі завдання та проекти. Для об'єктивного оцінювання знань та навичок студентів необхідно використовувати відповідні форми іспитів. Для запобігання зловживанню впроваджуються детектори для виявлення використання ШІ в письмових роботах. Також передбачається створення платформи для обміну досвідом щодо етичного використання ШІ в освітньому процесі.

Розглянемо заходи, які вживають в Університеті в Торонто за недоброчесне використання ChatGPT та його аналогів [3].

Університет Торонто розглядає питання щодо недоброчесного використання інструментів ШІ, таких як ChatGPT, відповідно до Кодексу поведінки в академічних питаннях. Студент, який свідомо використовує несанкціоновану допомогу під час виконання завдань або запитів, вчиняє правопорушення, за які передбачені певні покарання. Крім того, генеративні інструменти часто створюють тексти з фактичними помилками, які можуть бути легко виявлені викладачем. Університет рекомендує студентам планувати завдання заздалегідь, користуватися академічними ресурсами для дослідження та запитувати викладачів про можливість використання інструментів ШІ. Студенти повинні нести відповідальність за уникнення академічних порушень.

Університет штату Арізона надає викладачам право самостійно визначати, чи дозволено використання генеративного ШІ, зокрема ChatGPT, в їхніх курсах, та зазначати це в силабусах [4]. Використання таких інструментів підпадає під політику академічної доброчесності університету, яка вимагає правильного цитування запозичених матеріалів для уникнення плагіату. Крім того, інструменти ШІ можуть створити некоректні цитати, їх необхідно обов'язково перевіряти. Університет не рекомендує конкретні інструменти для виявлення використання, результати таких перевірок повинні використовуватися як підстава для обговорення між викладачем і студентом, а не як достатній доказ для початку офіційного розслідування академічної недоброчесності.

Розглянемо поради від Сентенніал Коледжа, який рекомендує студентам, в першу чергу, уточнювати у викладачів, чи дозволено використовувати ШІ для виконання завдань і тестів [5]. Якщо ні, то їх використання розглядається як академічне порушення відповідно до політики академічної доброчесності та плагіату. Якщо так, то будь-які матеріали, отримані через ChatGPT, необхідно правильно цитувати!! Студентам радять ознайомитися з політикою академічної чесності та пройти модуль про академічну доброчесність. Для підтримки коледж надає широкий спектр ресурсів: бібліотеки, навчальні центри з репетиторами, Центр академічної англійської мови та служби доступного навчання й консультування.

У Нью-Йоркському університеті використання інструментів генеративного ШІ є допустимим лише за умови дозволу викладача [6]. Якщо таке використання несанкціоновано, це може вважатися порушенням політики академічної доброчесності. Студентам необхідно завчасно уточнювати умови використання ШІ для кожного курсу. Інструменти ШІ не слід використовувати як академічні джерела через можливість помилки в згенерованих цитатах. Якщо використання ШІ дозволено, варто дотримуватися правил цитування (стилі APA, MLA, CMS), розглядаючи ШІ-тексти як «особисте спілкування». При цьому повну відповідь, згенеровану ШІ, на запит необхідно зберігати у вигляді додатків до виконаних студентом робіт.

Отже, можна впевнено сказати, що академічна доброчесність у світових технологіях, таких як ChatGPT, потребує перегляду підходів до навчання. Викладачі та здобувачі освіти повинні разом виробляти етичні норми використання цих інструментів.

У Кременчуцькій гуманітарно-технологічній академії було проведено опитування серед викладачів і здобувачів освіти з метою вивчення ставлення до використання генеративного ШІ в освітньому процесі та оцінювання готовності до підтримки принципів академічної доброчесності. Результати опитування показали, що більшість учасників підтримує обмежене використання ШІ як інструменту для навчання та досліджень.

Рекомендації для академії базуються на інтеграції ШІ у навчання у разі одночасного посилення заходів з академічної доброчесності.

1. Впровадження технологічної профілактики шляхом застосування інструментів для виявлення ШІ-генерованих текстів, а також забезпечення доступу до програм для перевірки унікальності текстів.

2. Впровадження гібридних методів оцінювання, що поєднують автоматизовані та “ручні” підходи, розробку завдань з індивідуальною творчою складовою та обмеження використання ШІ у певних курсах.

3. Інтеграція ШІ в навчання має включати створення спеціальних модулів з критичного мислення, які будуть навчати здобувачів освіти етичному та ефективному використанню генеративного ШІ, правильному цитуванню та формуванню навичок етичної відповідальності та критичного підходу до обробки інформації.

Отже, впровадження генеративного ШІ в освіту потребує розробки нових освітніх стратегій для збереження академічної доброчесності та розвитку студентів. Підходи, що застосовуються в університетах світу, свідчать, що поєднання технологічних, нетехнологічних та адаптивних рішень є найбільш ефективним для запобігання академічній недоброчесності та розвитку критичного мислення здобувачів освіти. Інтеграція генеративного ШІ в освітній процес повинна супроводжуватися створенням зрозумілих етичних норм і прозорими механізмами оцінювання, а також розвивати у здобувачів освіти навички відповідного використання цифрових інструментів.

На нашу думку, дослідження може бути корисним для розробки нових політик у сфері академічної доброчесності в українських університетах, особливо в умовах стрімкого розвитку ШІ. Рекомендації також сприяють підвищенню обізнаності викладачів та здобувачів про етичні аспекти використання ШІ, покращенню якості освітнього процесу та формуванню навичок критичного аналізу та самостійного навчання.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Combating Academic Dishonesty, Part 6: ChatGPT, AI, and Academic Integrity. URL: [Combating Academic Dishonesty, Part 6: ChatGPT, AI, and Academic Integrity | Academic Technology Solutions](#) (дата звернення – 25.10.2024 р.).

2. Kozminsky University Recommendations regarding the use of AI-based generators, such as ChatGPT. URL: [Kozminski University recommendations regarding the use of AI-based generators, such as ChatGPT | Kozminski University](#) (дата звернення – 25.10.2024 р.).

3. Using ChatGPT or other generative AI tool on a marked assessment. URL: [Using ChatGPT or other generative AI tool on a marked assessment – Academic Integrity](#) (дата звернення – 25.10.2024 р.).

4. Academic Integrity and Artificial Intelligence/ChatGPT. URL: [Academic Integrity and AI/ChatGPT | Instruction Junction at The College](#) (дата звернення – 25.10.2024 р.).

5. Academic Integrity for Students. URL: [Generative Artificial Intelligence \(genAI\) & ChatGPT - Academic Integrity for Students - Library Guides at Centennial College](#) (дата звернення – 25.10.2024 р.).

6. Generative AI and Large Language Models (LLMs). URL: [Using Generative AI - Generative AI and Large Language Models \(LLMs\) - Research Guides at New York University](#) (дата звернення – 25.10.2024 р.).

Ідріс Наталія Олексіївна
вчитель історії Комунальної установи
Сумської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 4
імені Героя України Олександра Аніщенка
Сумської міської ради
Козіна Уляна Дмитрівна
учениця 11-А класу
Сумської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 4
імені Героя України Олександра Аніщенка
Сумської міської ради

ДО ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Використання штучного інтелекту (далі - ШІ) в освітній галузі сьогодні вже нікого не дивує, а поле його застосування та популярність серед учасників освітнього процесу незмінно зростає. Вочевидь, що виникає безліч питань щодо авторських прав, юридичних аспектів використання згенерованих ШІ продуктів, академічної доброчесності тощо.

Актуальність даної теми продиктована потребою врегулювання та встановлення, вироблення єдиного ґрунтовного підходу до використання ШІ в освіті. Саме тому, метою даної розвідки є спроба встановити маркери, які будуть аргументовано вказувати на межі та особливості практики застосування ШІ, уникнення академічних зловживань та етичних деформацій.

В силу своєї актуальності, темі використання ШІ в освіті присвячено напрацювання багатьох вітчизняних дослідників – М. Лінч, М. Мар'єнко та В. Коваленко, Л. Вікторової; дослідженню різноманітних аспектів академічної доброчесності та ШІ – роботи М. Дубняк, А. Колеснікова, Д. Сопової, С. Толочко та ін. Однак відсутність єдиної чіткої нормативно-правової бази переважно переводить проблему з правового поля у сферу етики, відкриваючи дискурс та різноманітність поглядів і підходів щодо використання ШІ в галузі освіти.

Штучний інтелект можна визначити як організовану сукупність інформаційних технологій, застосування якої уможливорює виконання складних комплексних завдань завдяки використанню системи наукових методів досліджень і алгоритмів обробки інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи, а також створення та використання власної бази знань, моделей прийняття рішень, алгоритмів роботи з інформацією та визначення способів досягнення поставлених завдань [4].

Стаття 42 Закону України «Про освіту» визначає вимоги щодо академічної доброчесності учасників освітнього процесу, основні види порушень академічної доброчесності, відповідальність за них. Так, академічна доброчесність визначається як сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [3]. У пункті 3 статті 42 вказано, що дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає самостійне виконання навчальних завдань, посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей, дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права, надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Якщо навіть виходити лише з даної нормативно-правової бази, то, вочевидь, що здобувач освіти, який використовує ШІ, повинен розуміти різницю між самостійною роботою із частковим використанням згенерованих ШІ продуктів (текстів, зображень, відео) та діями з пересилки вчителю (зазвичай, алгоритм: Ctrl+C → Ctrl+V), згенерованих ШІ продуктів як власних. Тут є проблема: ототожнення у сприйнятті деяких учнів своїх зусиль

щодо створення запиту для генерації продукту з авторським правом на згенерований результат [2]. У таких випадках, якщо те, що було згенеровано штучним інтелектом практично повністю представляється як власна робота, виникає ситуація академічної недоброчесності, що потребує додаткової просвітницько-роз'яснювальної роботи з боку вчителів [1]. В академічному житті платою за порушення академічної доброчесності через відсутність знань про означене поняття може стати повернення роботи, її не оцінювання, повторне виконання тощо.

Щодо «посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень», то даний пункт статті 42 Закону України «Про освіту» відносно ШІ вказує на проблему цитування. Зазвичай алгоритми ШІ не передбачають цитування та посилання на ресурси за допомогою яких було згенеровано продукт відповідно до запиту, що вже є свідченням порушення авторських прав. Практика етичного цитування є важливим аспектом наукової роботи, демонструє повагу до інтелектуальної праці інших дослідників, відокремлює власні ідеї та судження від чужого творчого доробку. В таких випадках, не виявлений вчителем під час перевірки продукт ШІ призводить до несправедливого оцінювання. Учні, які мають технічний доступ до ШІ (наприклад, ChatGPT) отримують перевагу над учнями, що такого доступу не мають, процес навчання стає фікцією і перетворюється на змагання технічних можливостей учнів та самих продуктів, що згенеровані ШІ. Або, навпаки, згенеровані тексти можуть рясніти принциповими помилками, застарілою чи абсурдною інформацією. Все це призводить до знецінення наукового пошуку, творчості, навичок критичного мислення здобувачів освіти тощо.

У разі виявлення випадків академічної недоброчесності з боку учнів, має бути обов'язкове застосування норм пункту 6 статті 42 Закону України «Про освіту»:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту);
- позбавлення академічної стипендії;
- позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання [3].

Види академічної відповідальності учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності можуть також визначатися внутрішніми положеннями закладу освіти в рамках діючого законодавства.

Основним інструментом запобігання академічній недоброчесності, зокрема, і внаслідок застосування ШІ, офіційний сайт Освітнього омбудсмена України називає просвітницьку діяльність: «Учням, вчителям, керівникам шкіл та управлінським працівникам освітою необхідно розповідати про існування такого явища, його види та відповідальність» [1].

Ми ж, у свою чергу, хотіли б звернути увагу на роль прикладу вчителів та батьків у дотриманні академічної доброчесності. Адже самі вчителі досить часто використовують під час проведення уроків матеріали колег з освітніх платформ, але не вказують посилання на авторів. Іноді підштовхнути учнів до недоброчесності може ситуація, коли для батьків оцінка стає важливішою за знання. У таких випадках використання ШІ, як інструменту досягнення гарної оцінки, буде виправданим у свідомості учнів.

Отже, важливим інструментом попередження академічної недоброчесності і, зокрема, внаслідок використання ШІ, має стати просвітницька діяльність у закладі освіти. У разі виявлення таких випадків з боку учнів, має бути обов'язкове застосування норм пункту 6 статті 42 Закону України «Про освіту». У внутрішніх положеннях закладу освіти мають бути чітко визначені правила та критерії роботи учнів з ШІ (наприклад, ChatGPT), види академічної відповідальності за порушення цих правил.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Академічна доброчесність залежить від усіх учасників освітнього процесу. *Офіційний сайт Освітнього омбудсмена України*. 30.04.2021. URL: <https://eo.gov.ua/akademichna-dobrochesnist-zalezhyt-vid-usikh-uchasnykiv-osvitnoho-protsesu/2021/04/30/> (дата звернення 29.10.2024).
2. Академічна доброчесність і використання штучного інтелекту. *Офіційний сайт КЗВО «ДАНУ» ДОР*. URL: <https://www.dano.dp.ua/diyalnist/akademichna-dobrochesnist/2624-akademichna-dobrochesnist-i-vikoristannya-shtuchnogo-intelektu> (дата звернення: 29.10.2024).
3. Закон України «Про освіту». 2145-VIII від 05.09.2017 р. *Офіційний сайт ВРУ*. Редакція від 06.10.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 28.10.2024).
4. Толочко С.В., Бордюг Н.С., Міронець Л.П. Академічна доброчесність та штучний інтелект в освітній і науковій діяльності. *Інноваційна педагогіка*. Випуск 62. Том 2. 2023. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2023/62/part_2/4.pdf (дата звернення: 30.10.2024).

Коваленко О.Ф.

*Викладач, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
Відокремленого структурного підрозділу «Криворізький фаховий коледж
Національного авіаційного університету»*

Висоцький І.А.

*здобувач освіти бакалаврського ступеня
Відокремленого структурного підрозділу «Криворізький фаховий коледж
Національного авіаційного університету»*

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ТА АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІТЬ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Важливим елементом вищої освіти як соціального інституту є академічна доброчесність. Це поняття охоплює такі цінності, як запобігання шахрайству, фальсифікації та плагіату; дотримання академічних стандартів; чесність і відповідальність у дослідницькій діяльності та наукових публікаціях. У процесі навчання чи проведення досліджень здобувачі освіти, викладачі та молоді науковці повинні керуватися принципами справжнього навчання і чесною роботою. Досить популярним в останній час стало використання різноманітних технологій штучного інтелекту. В сфері освіти штучний інтелект виконує подвійну роль щодо мети й засобів, оскільки під час підготовки фахівців у сфері штучного інтелекту вони набувають статусу мети освіти.

Питання готовності майбутніх фахівців до використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та формування їх цифрової компетентності широко досліджується українськими та зарубіжними науковцями. Психолого-педагогічні засади із використання ІКТ в освітньому процесі досліджують такі українські вчені: В. Биков, Р. Гуревич, М. Лещенко, О. Овчарук, О. Сисоєва, О. Спірін, Я. Топольник, та ін. [2 с.179-180]

Дослідники Європейської мережі академічної доброчесності (ENAI) Т. Фолтинек, С. Б'єлобаба, І. Глендіннінг, З. Реза Хан, Р. Сантос, П. Павлетіч та Ю. Кравяр розробили рекомендації освітній спільноті з питань етичного використання технологій штучного інтелекту (Foltynek T., Vjelobaba S., Glendinning I. et al., 2023). І. Бубнов описав можливості та ризики використання штучного інтелекту в освітній сфері сучасної України та визначив завдання щодо роз'яснення потенціалу технологій штучного інтелекту для суб'єктів і об'єктів навчального процесу. І. Лубенець, О. Мельник, А. Муртіщева, Т. Опришко, Ю. Перегуда, О. Петінова та ін. висвітлили актуальні питання щодо використання технологій штучного інтелекту в освітньому просторі у розрізі збереження академічної доброчесності (Академічна доброчесність, відкрита наука та штучний інтелект: як створити доброчесне освітнє середовище, 2023). [5 с.72]

В якості сучасного засобу, котрий персоніфікує освіту й знижує її трудомісткість, штучний інтелект може використовуватися практично у всіх освітніх програмах різних напрямів. Однак, незважаючи на широкі перспективи використання штучного інтелекту, можемо стверджувати про існування певних проблемних питань щодо практики використання штучного інтелекту в сфері освіти. [1 с.26-27]

Закон України «Про авторське право та суміжні права» у статті 50 вирізняє серед порушень авторського права та суміжних прав плагіат як оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору. У п. 6 статті 69 Закону України «Про вищу освіту» законодавець зобов'язує заклади вищої освіти та наукові установи здійснювати заходи із запобігання академічному плагіату - оприлюдненню (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворенню опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства. [3 с.95]

У галузі освіти плагіат (так званий «академічний плагіат») можна виявити під час перевірки будь-яких навчальних завдань – від контрольних, модульних робіт, рефератів, доповідей до курсових і дипломних робіт. Крім цього, академічний плагіат спостерігається також у процесі підготовки навчально-методичної літератури, наукових публікацій тощо. [4 с.157]

Варто окремо зупинитись на поясненні сутності спеціальних сервісів і комп'ютерних програм, що використовують для виявлення текстових запозичень у творах. Такі сервіси та програми перевіряють текст на унікальність (оригінальність) і наявність запозичень та видають результати у відсотках оригінальності з посиланням на виявлені джерела, з яких була запозичена інформація. До найбільш відомих сервісів (систем, програм) виявлення запозичень текстів належать: Copyscape, Antiplagiat.ru, Double Content Finder, Plag Tracker, Plagiarism Detector тощо. [6 с.32] Але при роботі із штучним інтелектом і перевірки результатів його діяльності не завжди справляються і зазначені вище сервіси. Слід розібратися як працює технологія ШІ.

Коли здобувачі освіти під час виконання завдань навчальних дисциплін чи дослідницьких проєктів застосовують технології штучного інтелекту, викладачі не завжди можуть розрізнити, де завдання виконані здобувачем, а де — за допомогою технології штучного інтелекту. Здобувачі освіти та викладачі повинні знати про переваги та обмеження інструментів ШІ, щоб вивчати та використовувати їх етично та підтримувати академічну доброчесність. [5 с.177-78]

Технології штучного інтелекту працюють за принципом пошуку загальнодоступної інформації через бази даних пошукових систем, опрацювання й надання користувачу даних за запитом відбуваються без зазначення джерела, часто при цьому порушуючи авторське право. ШІ не створює нового унікального. Наприклад згенерувавши інформацію по певній темі, текст може містити недостовірні, однотипні дані, фейкову інформацію. Якщо мова йде про зображення, то найчастіше інформація історичного значення не співвідноситься із реальністю. ШІ створює зображення як мозаїку із сотень зображень мережі, формуючи усереднене значення. Як приклад можна в чат ChatGpt подати запит на тему «створи зображення українських козаків». Результат буде подібний, розміщеному зображенню (рис.1.). Зображення при оформленні історичних наукових робіт буде мати фейковий характер.

Іншою проблемою є відсутність добору джерел інформації. Це створює проблеми із цитуванням та достовірність інформації.

Як вирішити це питання. Автор має вказувати, що завдання виконане за допомогою ШІ, і окреслювати межі виконання штучним інтелектом та власним внеском у роботі над завданням. Автор несе персональну відповідальність за виконане ним завдання, роботу, науковий твір, навіть якщо він використовував технології штучного інтелекту. Відповідальність за неточності, помилки і недостовірну інформацію покладено на автора. Він має критично оцінювати коректність оформлених штучним інтелектом запитів при виконанні завдань.

Використання технологій штучного інтелекту для технічної роботи (оформлення, вирівнювання, перефразування власної ідеї, структурування тощо) не є порушенням академічної доброчесності.

Не слід використовувати наступні матеріали згенеровані ШІ: фрагменти наукового тексту, чужі розрахунки, чужі таблиці, зображення згенеровані без підпису. Якщо автор використовує вже такі дані, то для уникнення порушення академічної доброчесності слід підписувати згенеровані дані як ШІ. Тобто використовувати загальні принципи цитування.

Інше порушення академічної доброчесності при використанні ШІ це обман, фальсифікація, фабрикація даних.

Постає питання, яким чином застосовувати ШІ без порушення академічної доброчесності? Можна сформулювати певні правила чи поради для учасників освітнього процесу:

- Зазначаємо авторство ШІ
- Зазначити використання ШІ в списку використаних джерел.
- Відмежовуємо текст ШІ від авторського.
- Помічаємо в текст, що зображення згенеровано ШІ.
- Помічаємо в текст, що таблицю згенеровано ШІ.
- Вказуємо джерело в підписі до зображення чи таблиці.
- Використовувати ШІ для систематизації даних.
- Основні дані отримуємо власною інтелектуальною працею.
- Перевіряємо дані перед публікацією.

Здобувачі освіти активно використовують ШІ в своїй діяльності. Проведене опитування здобувачів освіти 2 курсу ВСП «КРФК НАУ» показало наступне:

- «Чи знаєте ви, що таке штучний інтелект?» - 90% відповіли «так».
- «Чи користуєтесь ви штучним інтелектом під час освітнього процесу?» - 70% так.
- «Вкажіть які програми штучного інтелекту ви використовуєте» - Chat gpt, mathgptpro, Copilot, Gemini.
- «Чи вважаєте ви, що використання штучного інтелекту поліпшує вашу продуктивність в навчанні?» - 50% так, 45% не можу відповісти на питання, 5% ні.
- «Вкажіть переваги для вас штучного інтелекту» - «інша точка зору, дуже допомагає при навчанні, або проектуванні проектів», «Більш швидкий пошук інформації і легша компановка відповіді. Тобто не треба витратити час на корегування інформації», «Роз'яснення матеріалу та допомога в виконанні задач», «Можна швидко отримати саме важливе з тексту», «Відповіді на які гугл відповісти не може, швидкість відповідей», «Допомагає знайти інформацію», «Може дати відповідь на будь-яке питання», «Допомагає в навчанні, відкриває для нас нову інформацію».
- «Вкажіть недоліки штучного інтелекту» - «Не завжди коректна інформація, і іноді занадто багато зайвої інформації», «Люди, котрі використовують штучний інтелект не перевіряючи інформації», «Відповіді на запитання часто неправильні якщо надати мало додаткової інформації», «Деколи не розуміє повністю суть завдання», «Можливість не заглиблюватися у навчання».
- «Чи є застосування технологій штучного інтелекту під час виконання завдань з навчальних дисциплін чи наукових робіт порушенням норм академічної чесності» - 35% «так», 45% «ні», 20% «не можу відповісти на питання».

Здобувачі в більшості не вважають використання ШІ чи не розуміють поняття порушення академічної доброчесності у використанні ШІ. Це потребує ознайомлення останніх із правилами користування ШІ, поясненні здобувачам як вірно користуватися ШІ без порушення академічної доброчесності.

Загальнодоступні онлайн-технології ШІ сприяють активному використанню їх в освітньому процесі. Впровадження технологій штучного інтелекту в освітній процес може здійснюватися без вдавання до списування, плагіату чи обману. Для збереження академічних цінностей учасники освітнього процесу повинні здобувати знання та вдосконалювати свою професійну компетентність у сфері сучасних технологій. Розуміння принципів роботи штучного інтелекту, його можливостей та цілей використання сприятиме підвищенню професійної майстерності та запобіганню порушенням академічної доброчесності.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андріяш В. І. технології штучного інтелекту в сфері освіти. *Академічна доброчесність, відкрита наука та штучний інтелект: як створити доброчесне освітнє середовище* : збірник есе програми підвищення кваліфікації . 18 вересня — 18 жовтня 2023 року. Львів; Торунь: Liha-Pres, 2023. 524с.

URL:https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u404/zbirnik_ese_advanced_training_academ.in_tegr.pdf

2. Візнюк В.В. Академічна доброчесність у контексті саморозвитку майбутнього педагога із використанням цифрових технологій. *Інформаційно-комунікаційні технології в освіті*. Видавничий дім «Гельветика», 2022. Випуск 50, Том 2.

URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2022/50/part_2/35.pdf

3. Зуєва В. О. Питання визначення та форми попередження плагіату / В. О. Зуєва // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. - 2018. - № 1. - С. 94-100.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2018_1_16

4. Меняйленко О. Організація перевірки студентських і наукових робіт на плагіат / О. Меняйленко, О. Захожай // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка. - 2017. - № 1. - С. 157-162. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvmdpu_2017_1_27.pdf

5. Світлана Паламар, Марина Науменко Штучний інтелект в освіті: використання без порушення принципів академічної чесності [Електронний ресурс] / С. Паламар, М. Науменко. - Електронні текстові дані // Освітологічний дискурс : наукове електронне видання. - 2024. - Том 1, № 44. - С. 68-83

URL:https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/48609/1/Palamar_S_P_Naumenko_M_S_OD_2024.pdf

6. Сопова К. А. Методи виявлення плагіату в наукових публікаціях / К. А. Сопова // Теорія і практика інтелектуальної власності. - 2017. - № 4. - С. 31-37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpiv_2017_4_4

РОЛЬ ВИКЛАДАЧІВ ТА АДМІНІСТРАЦІЇ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ У ПІДТРИМЦІ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Академічна доброчесність є важливим аспектом освітнього процесу, який сприяє формуванню етичних цінностей, самостійного мислення і відповідального ставлення до навчання. Вона є фундаментом, на якому будується довіра до наукових результатів і до самих науковців. Без академічної доброчесності, наукові дослідження і освітній процес ризикують перетворитися на формальність, позбавлену глибинної цінності та змісту.

Академічна доброчесність охоплює широкий спектр принципів і норм, яких повинні дотримуватися всі учасники освітнього процесу – від студентів до викладачів і адміністративного персоналу. Це включає уникнення плагіату, дотримання правил академічного цитування, чесне складання іспитів, а також відповідальне ставлення до дослідницької діяльності.

Впровадження та підтримка академічної доброчесності має велике значення для розвитку критичного мислення та особистісного зростання студентів. Коли студенти навчаються в середовищі, де поважаються етичні принципи і заохочується самостійна робота, вони набувають навичок, необхідних для подальшої кар'єри та життя в суспільстві. Ці навички включають не тільки знання і компетенції в обраній галузі, але й здатність працювати відповідально і чесно, що є важливим у будь-якій професійній діяльності.

Викладачі відіграють центральну роль у підтримці академічної доброчесності, адже вони є прикладом для своїх студентів. Викладачі не тільки передають знання, а й демонструють, як ці знання можна використовувати етично та відповідально. Вони повинні забезпечити, щоб студенти розуміли важливість академічної доброчесності і знали, як її дотримуватися у своїй навчальній та дослідницькій діяльності.

Не менш важлива роль у цьому процесі належить адміністрації навчальних закладів. Адміністрація відповідає за розробку та впровадження політик, що сприяють академічній доброчесності, а також за контроль за їх дотриманням. Це включає створення систем перевірки на плагіат, організацію навчальних програм і семінарів, а також забезпечення доступу до необхідних ресурсів для всіх учасників освітнього процесу.

Академічна доброчесність включає запобігання плагіату, списуванню, шахрайству та іншим формам академічної недобросовісності, які можуть поставити під сумнів чесність отриманих результатів навчання. Вона є основою для створення здорового і продуктивного академічного середовища, де кожен учасник відчуває себе відповідальним за свої дії і результати. Без академічної доброчесності неможливо забезпечити високий рівень освіти та наукових досліджень, адже вона є невід'ємною частиною академічної культури [5, р. 340].

Викладачі є основними носіями етичних стандартів у навчальному процесі. Вони повинні пояснювати студентам важливість академічної доброчесності, а також демонструвати її через власну поведінку. Викладачі можуть проводити лекції та семінари, присвячені етиці, плагіату та відповідальності в наукових дослідженнях [4, р. 32].

Викладачі мають створювати таке середовище, де студенти відчувають підтримку та заохочення до академічної доброчесності. Це включає забезпечення доступу до необхідних ресурсів, проведення консультацій та надання зворотного зв'язку, що допомагає студентам уникати академічних порушень [2, р. 112].

Справедливе та об'єктивне оцінювання знань студентів є важливою складовою академічної доброчесності. Викладачі повинні використовувати різні методи оцінювання, які запобігають можливості шахрайства та сприяють об'єктивній оцінці знань [3, р. 45].

Викладачі зобов'язані активно протидіяти академічним порушенням, таким як плагіат, списування та фальсифікація даних. Це включає використання антиплагіатних систем, проведення розслідувань у випадку підозр та застосування дисциплінарних заходів [5, р. 344].

Для того щоб ці зусилля були ефективними, необхідна також активна участь адміністрації навчального закладу. Адміністрація повинна розробляти та впроваджувати політики, що сприяють академічній доброчесності. Це можуть бути політики щодо плагіату, етичних стандартів у дослідженнях та процедури розслідування академічних порушень [1, р. 80].

Для ефективного впровадження академічної доброчесності адміністрація повинна забезпечувати викладачів та студентів необхідними ресурсами. Це можуть бути доступ до антиплагіатних систем, бібліотек, баз даних та навчальних матеріалів [2, р. 85].

Адміністрація може організовувати навчальні програми та семінари для підвищення обізнаності студентів та викладачів про важливість академічної доброчесності. Це можуть бути тренінги з етики, лекції про академічні стандарти та воркшопи з використання ресурсів [3, р. 60].

Адміністрація може організовувати навчальні програми та семінари для підвищення обізнаності студентів та викладачів про важливість академічної доброчесності. Це можуть бути тренінги з етики, лекції про академічні стандарти та воркшопи з використання ресурсів [3, р. 60].

Адміністрація повинна забезпечувати контроль за дотриманням академічної доброчесності у навчальному закладі. Це включає моніторинг дотримання політик, проведення розслідувань у випадку порушень та застосування дисциплінарних заходів [4, р. 55].

Адміністрація навчального закладу повинна розробляти та впроваджувати політики, що сприяють академічній доброчесності. Це можуть бути політики щодо плагіату, етичних стандартів у дослідженнях та процедури розслідування академічних порушень [1, с. 80].

Для ефективного впровадження академічної доброчесності адміністрація повинна забезпечувати викладачів та студентів необхідними ресурсами. Це можуть бути доступ до антиплагіатних систем, бібліотек, баз даних та навчальних матеріалів [2, р. 85].

Адміністрація може організовувати навчальні програми та семінари для підвищення обізнаності студентів та викладачів про важливість академічної доброчесності. Це можуть бути тренінги з етики, лекції про академічні стандарти та воркшопи з використання ресурсів [3, р.60].

Адміністрація повинна забезпечувати контроль за дотриманням академічної доброчесності у навчальному закладі. Це включає моніторинг дотримання політик, проведення розслідувань у випадку порушень та застосування дисциплінарних заходів [4, р. 55].

Підтримка академічної доброчесності є спільною відповідальністю викладачів та адміністрації навчальних закладів. Викладачі повинні демонструвати етичні стандарти через власну поведінку, забезпечувати сприятливе навчальне середовище та об'єктивно оцінювати знання студентів. Адміністрація, в свою чергу, має розробляти політики, забезпечувати ресурсами та контролювати дотримання академічної доброчесності. Отже, академічна доброчесність – це не просто набір правил, а моральна засада інтелектуальної чесності і співпраці, яка допомагає зберігати і розвивати цінності академічної спільноти.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Altbach, P. G., & Salmi, J. The Road to Academic Excellence: The Making of World-Class Research Universities. World Bank Publications. 2011. 394 p.
2. Bretag, T. Handbook of Academic Integrity. Springer. 2016. 641 p.
3. Eaton, S. E. Academic Integrity in Canada: An Enduring and Essential Challenge. Springer Nature. 2021. 602 p.
4. Fishman, T. The Fundamental Values of Academic Integrity. International Center for Academic Integrity. 2014. 17 p.
5. Macfarlane, B., Zhang, J., & Pun, A. Academic Integrity: A Review of the Literature. Studies in Higher Education. 2014. 358 p.

ОСОБЛИВОСТІ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНІСТІ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ

Тема академічної доброчесності є надзвичайно важливою в сучасному освітньому середовищі, особливо в умовах цифрової епохи, яка значно впливає на освітні практики. Цифрові технології відкривають нові можливості для навчання, але водночас створюють нові виклики для дотримання академічної етики. Академічна доброчесність є важливою частиною освітнього процесу в закладах освіти. Вона охоплює такі принципи, як чесність, справедливість, відповідальність та повага до знань. Дотримання цих принципів забезпечує якісну освіту та сприяє формуванню етичної поведінки здобувачів освіти. Питання дотримання академічної доброчесності набуло особливої актуальності в умовах сучасного використання штучного інтелекту (ШІ) в освітній та науковій діяльності. Це стосується не тільки глобальної практики, а й України, де вплив технологій на навчальні та дослідницькі процеси вимагає нових підходів до забезпечення етичних стандартів.

Поняття «академічна доброчесність» було офіційно запроваджено у Законі України «Про освіту» ще у 2017 році. Однак, за дослідженням CEDOS у 2019 році, під час інтерв'ю з учителями та батьками учнів старших класів показали, що більшість з них не були знайомі з цим терміном. Навіть серед тих, хто знав, вважали, що академічна доброчесність стосується лише вищої освіти, зокрема інша частина батьків не вважали її релевантною для шкільного навчання. Пошук ефективних шляхів і методів для підвищення рівня академічної доброчесності в освітньо-науковому середовищі є предметом наукових досліджень і дискусій. Попри значну увагу до цієї теми, дослідження ще не є досить вичерпними через складність проблеми. Важливо підкреслити, що академічна доброчесність не є лише питанням вищої освіти, а охоплює всі рівні навчання, починаючи зі шкільної освіти. Формування доброчесності серед учнів вже в молодшому віці сприяє розвитку етичних стандартів та свідомості, які знадобляться їм у майбутньому. Підтримка академічної доброчесності вимагає комплексного підходу, що включає просвітницькі програми, навчання викладачів, а також активну участь батьків у вихованні відповідальності та чесності. [3].

Термін «академічна доброчесність» є складним і багатограним, оскільки охоплює не лише загальну академічну культуру закладу фахової передвищої та вищої освіти, але й внутрішню культуру людини, її духовні цінності та етичну відповідальність. Слід розуміти, що це системне поняття, яке включає в себе норми, правила, цінності та традиції, пов'язані з написанням наукових робіт і моральною відповідальністю за результати власних досліджень. Застосування студентами академічної недоброчесності під час навчання є серйозною проблемою як в Україні, так і за кордоном. Створення освітнього середовища, заснованого на принципах академічної чесності, дозволить підвищити якість освіти та підготувати компетентних фахівців. Однак, різні форми шахрайства, такі як використання гаджетів на іспитах або повторне використання проєктів інших студентів, порушують ці принципи, демотивуючи сумлінних студентів та підриваючи освітню систему. Академічна доброчесність стала ключовим елементом освітнього середовища, і для формування корпоративної культури закладів освіти необхідні спільні зусилля всієї академічної спільноти. Важливо комплексно боротися з толерантним ставленням студентів до порушень етичних принципів в освітній та науковій діяльності, щоб зміцнити етичні стандарти та забезпечити якісну освіту. [1].

Варто зазначити, що академічна доброчесність охоплює принципи та цінності, які регулюють процес навчання, дослідження та оцінювання в академічних закладах. Основні

принципи включають: відмова від плагіату, дотримання авторських прав, чесність при виконанні завдань, відповідальність за якість власної роботи.

З появою нових інструментів для доступу інформації, виникають питання щодо того, як зберегти ці принципи в умовах, коли сучасні технології надають легкий доступ до великих обсягів даних, копіювання інформації та автоматизацію процесів навчання. Цифрова епоха вимагає від учасників освітнього процесу нових підходів до підтримання академічної доброчесності. Один із ключових підходів це перевірка на унікальність. Завдяки розвитку цифрових технологій існують інструменти, які дозволяють автоматично перевіряти тексти на унікальність (наприклад, Turnitin, Unicheck та інші). Проте технології також полегшують копіювання і маніпуляцію даними, що може створювати ризики для академічної доброчесності. Наступний сучасний інструмент це штучний інтелект. Використання штучного інтелекту (ШІ) для генерації текстів, вирішення завдань або навіть написання наукових робіт створює нові виклики. Академічні установи мають розробляти нові стратегії для оцінки автентичності студентських робіт та виявлення використання автоматизованих засобів. З поширенням онлайн-освіти та дистанційних екзаменів виникає питання контролю доброчесності під час оцінювання студентських робіт. Для запобігання списуванню використовуються спеціалізовані програми, такі як прокторинг, що дозволяють стежити за студентами під час екзаменів. [1].

Необхідно відзначити, що формування культури освітньої етики вимагає роботи з усіма учасниками освітнього процесу: викладачами, студентами, адміністрацією. Важливо, щоб викладачі подавали приклад етичної поведінки, дотримуючись принципів прозорості та відповідальності у своїй діяльності. Здобувачі освіти, у свою чергу, повинні усвідомлювати важливість доброчесності у навчанні та науковій діяльності, а також брати активну участь у обговореннях щодо етичних норм. Адміністрація закладу освіти має забезпечити створення належних умов для розвитку академічної доброчесності, впроваджуючи відповідні політики, навчальні програми та ресурси, що сприяють формуванню культури чесності та довіри. Лише спільними зусиллями можна досягти значних результатів у вихованні відповідального покоління професіоналів своєї справи. Але тут постає питання, яким чином це зробити. Один із ключових підходів для підвищення академічної доброчесності це навчання цифрової грамотності. Здобувачі освіти мають бути обізнані про те, як правильно використовувати цифрові ресурси, уникати плагіату та самостійно опрацьовувати інформацію. Необхідно регулярно проводити тренінги, які присвячені питанням доброчесності та цифрової етики. Наступний підхід – це більш суворі перевірки, зокрема використання сучасних технологій для виявлення плагіату та підробок у роботах студентів. Системи, основані на штучному інтелекті, можуть ефективно аналізувати текст на предмет схожості з іншими джерелами, що дозволяє не лише виявляти випадки недобросовісності, а й надавати детальну інформацію про використані джерела. Цей метод забезпечує більш об'єктивну та прозору оцінку виконаних робіт [2].

І останній підхід – це оцінювання процесу, а не тільки результату. Варто більше уваги приділяти етапам виконання завдань: плануванню, дослідженню, аналізу та саморефлексії. Це дозволить викладачам краще оцінити самостійність роботи студентів та їхню здатність критично мислити. Також, залучення студентів до обговорення їхніх підходів і рішень під час навчального процесу створює середовище довіри та підтримки, де кожен здобувач освіти може вчитися на власних помилках і досягненнях. Оцінка процесу разом із результатом сприяє формуванню більш комплексного уявлення про навчання і розвитку студентів, що, в свою чергу, може підвищити загальний рівень академічної доброчесності.

Отже, академічна доброчесність це не просто набір правил, але й цінність, яка має стати основою для розвитку критичного мислення, самостійності та творчості у студентів. Формування такої культури в освітньому середовищі є спільним завданням усіх учасників навчального процесу. В умовах швидкого розвитку цифрового світу, підтримка академічної доброчесності не лише підвищить якість освіти, але зможе підготувати студентів до викликів сучасного суспільства, де етичні принципи стають основою успішної професійної діяльності.

Таким чином, зміцнення академічної доброчесності в цифрову епоху є критично важливим для забезпечення стійкості та розвитку як окремих особистостей, так і суспільства в цілому.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
2. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. фонд “Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики”; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. К. : Таксон, 2016. 234 с
3. Про освіту: Закон України від 5 вер. 2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 12.06.2019).

Іваннікова А. І.
здобувач освіти 3 курсу групи Г сп. 013 Початкова освіта
педагогічного фахового коледжу Хортицької національної академії,
Запорізької обласної ради
м. Запоріжжя, Україна

Іщенко І.В.
викладач-методист педагогічного фахового коледжу Хортицької національної академії
Запорізької обласної ради
м. Запоріжжя, Україна

МЕХАНІЗМИ ЗАПОБІГАННЯ АКАДЕМІЧНИМ ПОРУШЕННЯМ У ШВЕЦІЇ

Питання академічної доброчесності є важливим для підвищення якості освіти в усьому світі, і Швеція – одна з країн, що реалізує системний підхід для запобігання академічним порушенням. Досвід Швеції може слугувати прикладом для інших держав.

Академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання. [1]

Порушення академічної доброчесності включають низку дій, які підривають принципи чесності та інтелектуальної доброчесності в академічній сфері.

Плагиат є одним із найпоширеніших порушень і передбачає представлення чужої роботи чи ідей як власних без належного зазначення авторства чи зазначення авторства.

Іншим поширеним порушенням є шахрайство, яке виникає, коли люди використовують несанкціоновані ресурси або звертаються за допомогою під час іспитів чи завдань, що ставить під загрозу справедливість процесу оцінювання. [2]

Ознайомимося з комплексним підходом до впровадження академічної доброчесності, який включає розробку формулювання чітких очікувань та застосування методів оцінювання у Швеції.

Чіткі очікування для учнів та вчителів

- Повідомлення студентам про політику та рекомендації щодо академічної доброчесності під час вступу на роботу та протягом усієї їхньої академічної подорожі.
- Опис конкретних очікувань щодо цитат, посилань, співпраці та використання зовнішніх джерел.
- Детальні інструкції щодо завдань, іспитів та проєктів, щоб уникнути двозначностей та переконатися, що студенти розуміють параметри академічної доброчесності.
- Приклади та демонстрація належної академічної та етичної поведінки.
- Заохочення учнів звертатися за роз'ясненнями та ставити запитання щодо очікувань від академічної доброчесності.

Методи оцінювання, щоб запобігти шахрайству та плагіату

Щоб протидіяти списуванню та плагіату за допомогою оформлення оцінювання, вчителі можуть зробити наступне:

- Використовувати поєднання методів оцінювання, таких як відкриті запитання, есе та оцінювання на основі проєктів, які вимагають критичного мислення та оригінальності.
- Адаптувати оцінювання до інтересів та досвіду студентів, що ускладнює пошук вже існуючих рішень або плагіат.
- Запроваджувати в класі тимчасові оцінювання або тести, які мінімізують можливість несанкціонованих ресурсів.
- Рандомізувати запитання або використовуйте банки запитань для створення унікальних оцінок для кожного учня.
- Розробка оцінювання з відкритою книгою або відкритим вихідним кодом, які зосереджені на мисленні та застосуванні вищого порядку, а не на зазубрюванні.
- Впровадження онлайн-перевірку плагіату або програмне забезпечення для виявлення плагіату, щоб стримувати та виявляти випадки шахрайства або плагіату. [2]

Академічна доброчесність у вищих навчальних закладах Швеції має особливе значення та підтримується різними системними підходами, починаючи з підходу до навчання та закінчуючи розвиненими законодавчими нормами. Вищі заклади активно впроваджують принципи академічної доброчесності, стимулюючи студентів до критичного мислення та самостійного здобуття знань. Такий підхід включає не лише викладання, а й активну участь студентів у обговоренні проблем навчального процесу та академічної етики. Студентів навчають ставити під сумнів загальноприйняті переконання та аргументувати власну позицію, що розвиває етичне ставлення до знань і праці інших осіб.

На рівні шкільних закладів розроблені інституційні механізми, які сприяють підтримці академічної доброчесності. Наприклад, у разі першого порушення, пов'язаного зі списуванням, з учнем проводять бесіду, пояснюючи етичні норми та наслідки таких дій. Якщо ж порушення повторюється, до обговорення долучається керівництво школи та батьки, щоб спільно працювати над корекцією поведінки. У разі ж третього випадку списування учня можуть тимчасово відсторонити від навчання, наприклад, на тиждень. Такі послідовні кроки сприяють формуванню у школярів розуміння важливості чесності у навчальному процесі та відповідальності за власні дії.

Підтримка навчання полягає в тому, щоб змусити учнів засвоювати предмет різноманітним способом, щоб отримати глибоке його розуміння. Але щоб досягти успіху в цьому, в класі має бути тиша і спокій, викладання має бути ефективним і не повинно бути безладу. Але для того, щоб учителю вдалося створити хорошу робочу атмосферу, потрібна позитивна базова атмосфера в класі, те, що дослідники називають емоційною підтримкою.

«Ми бачимо, що є хороша атмосфера, коли багато посмішок і сміху. Є ентузіазм, і це також пов'язано з тим, що вчитель постійно усвідомлює, чи потребують учні допомоги, чи то предметної, чи соціальної», – каже Сігрун Ертесвог – професор педагогічної психології. [3]

Важливим компонентом у шведських школах також є впровадження технологічних рішень для моніторингу академічної доброчесності. Наприклад, школи використовують цифрові інструменти для перевірки робіт учнів на унікальність тексту, що допомагає їм усвідомити важливість авторського права та унікальності власної праці. Також ці технології слугують інструментом контролю для викладачів, допомагаючи швидко виявляти випадки недобросовісної поведінки.

Особливу роль у шведських школах та інших навчальних закладах відіграють освітні програми, спрямовані на розвиток академічної доброчесності. На спеціальних заняттях, тренінгах і рольових іграх учням пояснюють, чому чесність у навчанні має велике значення. Наприклад, діти пишуть рефлексивні роботи про значення чесності, аналізують наслідки

списування та вчаться правильно цитувати матеріали. Це допомагає учням зрозуміти важливість відповідальності, поваги до праці інших і важливість етичних норм.

Профілактична робота з академічної доброчесності в шведських школах має також психологічний та педагогічний характер. Учнів мотивують до самостійних досягнень, розвивають критичне мислення та проводять обговорення етичних ситуацій, що стимулює їх замислитися про наслідки своїх вчинків. Такий підхід сприяє внутрішній мотивації до академічної доброчесності, формуючи у школярів відповідальність перед собою та іншими.

Отже, система запобігання академічним порушенням у школах Швеції є комплексним підходом, що поєднує законодавче регулювання, освітні програми та технологічні інструменти. Шведський досвід демонструє, що раннє формування розуміння академічної доброчесності та підтримка цього розуміння з боку школи є ефективними методами, які знижують ризики недобросовісної поведінки і формують культуру поваги до навчального процесу.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.) [Щодо рекомендацій з академіч... | від 23.10.2018 № 1/9-650](#)
2. Grundpelare för akademisk integritet: Definition, fördelar och strategier [Grundpelare för akademisk integritet: Definition, fördelar och strategier](#)
3. Skolforskare: ”Utveckla elevernas förmåga att tänka” [Skolforskare: ”Utveckla elevernas förmåga att tänka” | SVT Nyheter](#)

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

З початку повномасштабного вторгнення, яке відбулось 24 лютого 2022 року, в Україні ввели воєнний стан, який унеможливує очне навчання здобувачів освіти. Дистанційне навчання «потребує об'єднання спільних зусиль батьків, учнів та педагогічних працівників для досягнення необхідних результатів навчання, а також підтримки з боку держави» [1].

Проблемою розвитку дистанційного навчання займалися багато науковців як закордонних, так й вітчизняних: Дж. Андерсен, Ст. Віллер, Т. Едвард, Р. Деллінг, Г. Рамбле, Д. Кіган, М. Сімонсон, М. Мур, А. Кларк, М. Томпсон, О. Андреев, Г. Козлакова, І. Козубовська, В. Олійник, Є. Полат, А. Хуторський.

Метою дослідження є розкриття змісту дистанційного навчання та визначення його переваг та недоліків.

Під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Метою дистанційного навчання є надання освітніх послуг шляхом застосування у навчанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій за певними освітніми або освітньо-кваліфікаційними рівнями відповідно до державних стандартів освіти; за програмами підготовки громадян до вступу у навчальні заклади, підготовки іноземців та підвищення кваліфікації працівників.

Завданням дистанційного навчання є забезпечення громадянам можливості реалізації конституційного права на здобуття освіти та професійної кваліфікації, підвищення кваліфікації незалежно від статі, раси, національності, соціального і майнового стану, роду та характеру занять, світоглядних переконань, належності до партій, ставлення до релігії, віросповідання, стану здоров'я, місця проживання відповідно до їх здібностей [2].

На нашу думку, переваги дистанційного навчання в тому, що здобувачі освіти не дивлячись на різноманітні обставини все одно можуть отримувати нові знання. Також здобувачі освіти економлять свій час і коштів, наприклад, на проїзд до навчального закладу. Розвивається навичка самоорганізації.

Дистанційне навчання вимагає від студентів дисципліни, що сприяє розвитку відповідальності і самоконтролю. У здобувачів освіти є доступ до багатьох ресурсів, за допомогою яких вони можуть розширити свої знання. Надається можливість різноманітні методи навчання, наприклад використання різних відео, інтерактивні завдання, тести, онлайн-тренінги, що надає можливість зробити процес навчання більш цікавим та ефективним. Дистанційне навчання дає змогу уникнути ризиків, пов'язаних із фізичним перебуванням у навчальних закладах.

На допомогу прийшла і платформа Zoom – сервіс для проведення відеоконференцій і онлайн-занять в режимі реального часу. На платформі Zoom студенти «віртуально за розкладом зустрічаються зі своїми педагогами і доповідають, як справляються зі своїми завданнями. Викладач сам створює блоки завдань, будь то: граматики, читання, переклад, тести, аудіювання, вказує терміни виконання даних робіт» [3].

Не зважаючи на всі плюси, дистанційний вид освіти поки що програє традиційному у популярності, тому що він новий, потребує від кожного учасника вийти за межі власного

комфорту та пристосуватися до нових умов. Однак, «дистанційна освіта є ідеальною для тих, хто бажає підвищити кваліфікацію, для здобувачів післядипломного навчання або для розвитку кругозору. Завадити дистанційній освіті може недостатній рівень особистої мотивації, невміння організувати та систематизувати свій час. Для цього потрібно чітко розуміти важливість отримання нових знань для власного зростання та розвитку як особистості та спеціаліста у тій чи іншій галузі. Звичайно, вибір у цьому питанні стоїть за людиною» [4, с. 228].

Звичайно недоліки дистанційного навчання також є і потрібно прикласти зусилля, щоб позбавитись від них. По-перше, відсутність живого спілкування, це впливає на соціальну взаємодію та навички комунікації. По-друге, обмеження практичних занять, що утруднює розуміння деяких завдань, лише слухаючи матеріал. По-третє, надмірний час перед екраном, це не тільки погіршує зір, а також і загальний стан здоров'я.

На даний час, через вимикання світла, поганий інтернет, зменшується можливість завжди виходити на онлайн заняття та виконувати всі завдання. Через дистанційне навчання поширюється академічна недоброчесність. До ключових аспектів належить: спокуса списування, плагіат, залучення третіх осіб, заміна особистості в якійсь роботі. Саме через це виникає нерівність оцінювання.

Студенти, які обирають академічну чесність, можуть почуватися в невідповідному становищі порівняно з тим, хто використовує недоброчесні методи. Викладачі на мають можливості об'єктивно оцінити роботу студента через те, що під час онлайн навчання можна використовувати штучний інтелект, інтернет для вирішення будь-якого завдання і написання будь-якої роботи. Багато закладів зараз використовують антиплагіатні системи, програми для онлайн-прокторингу, а також впроваджують правила академічної доброчесності та етики в навчальні плани для боротьби з академічною недоброчесністю під час дистанційного навчання.

Умови воєнного стану в Україні створили нові виклики для освіти, де дистанційне навчання стало невід'ємною частиною освітнього процесу. Дистанційне навчання пов'язує в собі різноманітні плюси і мінуси, але я вважаю, що попри значні переваги дистанційного навчання, ефективно впровадження цієї форми навчання в умовах воєнного стану потребує адаптації навчальних програм, більш детальної перевірки на плагіат і психологічної підтримки студентів і викладачів.

Отже, дистанційна форма навчання – це потужна інноваційна технологія, яка має як переваги так і недоліки.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Мезенцова Н. Організація дистанційної форми освіти в умовах воєнного стану: на що потрібно звернути увагу? URL: <https://www.helsinki.org.ua/articles/orhanizatsiia-dystantsiynoi-formy-osvity-v-zzso-v-umovakh-voiennoho-stanu-na-shcho-potribno-zvernuty-uvahu>.
2. Київський університет права НАН України: Офіційний сайт. URL: <https://ri.kup.edu.ua/tsentr-dystantsiynoho-navchannia>.
3. Національний університет «Одеська юридична академія»: Офіційний сайт. URL: <https://www.onua.edu.ua/ua/news/novyny-universytetu/4425-2020-03-26-1>.
4. Ясенова О. В. Дистанційна освіта: переваги та недоліки: *Актуальні проблеми юриспруденції та психології*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпро, 11 грудня 2020 р.). Дніпро: ВВПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2020. С. 225-229.

СПІВПРАЦЯ ВИКЛАДАЧІВ ТА СТУДЕНТІВ У ПІДТРИМЦІ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Американський драматург Вілсон Мізнер сказав: «Вкрасти в одного автора – плагіат; вкрасти у багатьох – дослідження». Чи має сучасне студентство правильне уявлення про академічну доброчесність?

З появою штучного інтелекту відбувається зростання проблеми академічної недоброчесності. У сучасних освітніх закладах спостерігається збільшення випадків плагіату, списування та інших форм шахрайства. Це ставить під загрозу якість освіти та довіру до навчальних закладів, а співпраця між викладачами та студентами в питанні академічної доброчесності сприяє створенню спільної відповідальності за дотримання етичних норм, що може підвищити рівень доброчесності в навчальному середовищі. Високий рівень академічної доброчесності безпосередньо впливає на якість освіти, що є важливим для репутації коледжів та університетів. Студенти, які усвідомлюють важливість академічної доброчесності, краще підготовлені до етичних викликів у своїй майбутній кар'єрі. Співпраця між викладачами та студентами сприяє відкритому діалогу, що може призвести до більшої довіри та взаєморозуміння у навчальному процесі. Таким чином, актуальність статті полягає в її здатності відображати сучасні виклики в освіті та пропонувати шляхи їх подолання через співпрацю і взаємодію в рамках академічного середовища.

Метою статті є не лише теоретичне обґрунтування важливості співпраці, але й практичні рекомендації для її реалізації в навчальному процесі.

Завдання статті: дослідити різні підходи до співпраці між викладачами та студентами в контексті етичної освіти, надати практичні рекомендації для викладачів щодо того, як ефективно залучати студентів до обговорення питань академічної доброчесності і прийняття рішень.

Ці завдання допоможуть розкрити комплексний підхід до проблеми академічної доброчесності та сприятимуть створенню більш етичного освітнього середовища.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема академічної доброчесності привертала увагу багатьох видатних науковців та дослідників з різних галузей. Їхні дослідження стали фундаментом для розуміння цієї складної проблеми та розробки ефективних стратегій для її вирішення. Дональд Л. Гілберт (Donald L. McCabe), Бредфорд Хегінботтом (Bradford Heggie), Тімоті Л. Джарвіс (Timothy L. Jarvis) - західні дослідники, які зробили значний внесок у цю галузь. Багато українських науковців активно досліджують проблему академічної доброчесності в контексті української освіти. Їхні роботи публікуються в українських та міжнародних наукових журналах.

У законі України «Про авторське право і суміжні права», плагіат – це «оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору» [2]. Науковець О.М. Рижко підкреслює, що розуміння значення впливає з етимології самого слова «плагіат», яке первісно походить із латинського *plagiatus* «викрадений» [4, с. 42].

Закон України «Про освіту» дає визначення академічного плагіату, як оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства [3, с.1]. Саме ж поняття плагіату переплітається з поняттям «академічної доброчесності», яке означає, що в процесі навчання чи досліджень, студенти, викладачі та науковці керуються, передусім, принципами чесності, чесною праці та навчання. Наразі, знаючи і розуміючи всі ці деталі, мої студенти дотримуються цих критеріїв.

Використовуючи чужі думки, дослідження, статті вони надають посилання на джерела і вказую власника у своїх роботах.

Важливо донести студентам думку, що «академічна доброчесність» – поняття широке, яке включає в себе і духовні засади, і етичні та моральні принципи, якими повинні керуватися всі учасники освітнього процесу. Академічна доброчесність містить такі складові, як чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність та мужність. Метою виконання встановлених правил є забезпечення довіри до результатів навчання або наукових досягнень. Привчати до самостійної роботи потрібно зі школи і продовжувати протягом усього періоду навчання в закладах освіти. Важливо заохочувати до самостійної роботи, вчити відповідальності за власні вчинки та поваги до чужої праці. Без дотримання правил академічної доброчесності неможливий розвиток науки та науково-технічний прогрес. Усе починається з себе: поважай себе, не бери чужого, не списуй – привчай до цього інших. Саме від нас залежить, яким буде нове покоління, який зміст воно вкладатиме у поняття академічна доброчесність і наскільки важливим для всіх буде це поняття.

Повертаючись до думки про академічну доброчесність відомих постатей, наводжу такий приклад її порушення. По багатьох інтернет-порталах “пролетіла” новина про захист дисертації колишнім народним депутатом Іллею Кивою. Але його звання кандидата наук досі залишається під питанням. Причинами цієї ситуації стали опубліковані деякими виданнями відомості про фейкові матеріали та підписи в роботі народного обранця. Також на захід не була допущена більша частина журналістів. Цей випадок не залишився байдужим серед науковців. Особливо бурхливо відреагував кандидат медичних наук зі Львова — Олександр Ябчанка. На знак протесту він спалив свій диплом (в інших джерелах дисертацію), а наукового керівника Киви звільнили з роботи [1, с.2].

Таким чином можна зробити висновок, що ми маємо залишатися чесними і з собою, і з тими людьми, яким ми доповідаємо. Втратити довіру дуже легко, а повернути — важко. Тому я хочу закликати, що ми маємо цінувати працю, досягнення, зусилля один одного і не нехтувати цим. І, звісно, залишатися чистим перед своєю совістю.

Нажаль, ця проблема поширена всюди, наприклад, у Великій Британії виявлено, що кількість вчинених правопорушень в академічній сфері склала 50000 випадків протягом трьох років [5, с.1].

Але загалом будь яке порушення може стати на заваді основної місії освіти, зменшує рівень довіри до наукової спільноти, завдає шкоди репутації закладу. Тому саме співпраця між викладачами та студентами є ключовим аспектом забезпечення академічної доброчесності. Існує декілька ефективних підходів, які можуть бути застосовані для досягнення цієї мети:

1. Спільне формулювання правил і очікувань.

Розробка кодексу честі. Запропонуйте студентам взяти участь у розробці кодексу честі факультету або університету. Це допоможе їм відчути свою відповідальність за дотримання академічних стандартів.

Обговорення на початку курсу. Відкрита розмова про очікування щодо виконання завдань, використання джерел та співпраці з іншими студентами допомагає уникнути непорозумінь.

Ясні критерії оцінювання. Чітке формулювання критеріїв оцінювання робіт допомагає студентам зрозуміти, що від них очікується і як їхні роботи будуть оцінюватися.

2. Створення атмосфери довіри та відкритості.

Доступність викладача. Регулярні консультації, відкриті двері для студентів та готовність відповідати на запитання сприяють створенню атмосфери, в якій студенти почуваються комфортно, звертаючись за допомогою. Почніть з відкритої розмови про важливість академічної доброчесності. Підкресліть, що це не лише правила, а й цінності, які сприяють особистому зростанню та розвитку кожного студента.

Анонімні канали зворотного зв'язку. Організація анонімних опитувань або поштових скриньок дозволяє студентам висловлювати свої думки та занепокоєння без страху

бути покараними. Проведіть анонімне опитування серед студентів, щоб з'ясувати їхні погляди на академічну доброчесність та можливі проблеми. Це допоможе вам краще зрозуміти їхню точку зору. Поділіться своїми власними досвідами, пов'язаними з академічною доброчесністю, як позитивними, так і негативними. Це допоможе студентам побачити, що ці питання стосуються всіх.

Позитивне підкріплення. Відзначання та заохочення студентів, які демонструють високий рівень академічної доброчесності, мотивує інших дотримуватися цих стандартів.

3. Інтерактивні методи навчання:

Групові проекти. Спільна робота над проектами сприяє розвитку навичок співпраці та відповідальності за спільний результат. Організуйте невеликі групи для обговорення конкретних випадків порушення академічної доброчесності. Це допоможе студентам розвинути критичне мислення та навички комунікації.

Дебати та дискусії. Обговорення етичних питань, пов'язаних з академічною доброчесністю, допомагає студентам формувати власну позицію та аргументувати її. Організуйте дебати на актуальні теми, пов'язані з академічною доброчесністю, наприклад, "Чи є використання штучного інтелекту для написання робіт плагіатом?".

Рольові ігри. Симуляція реальних ситуацій, пов'язаних з плагіатом або іншими порушеннями, дозволяє студентам краще зрозуміти наслідки своїх дій. Проведіть рольові ігри, в яких студенти зможуть зіграти різні ролі (викладач, студент, адміністратор) і відпрацювати різні ситуації, пов'язані з академічною доброчесністю.

4. Навчання навичкам академічного письма та дослідження:

Тренінги з цитування та посилання. Навчання правильного оформлення джерел допомагає студентам уникнути плагіату.

Інструменти для перевірки на плагіат. Знайомство студентів з інструментами для перевірки текстів на плагіат сприяє розвитку самостійності та відповідальності.

Розвиток критичного мислення. Заохочення студентів до аналізу інформації та формулювання власних висновків допомагає їм розвинути навички, необхідні для проведення оригінальних досліджень.

5. Співпраця з бібліотекарями та іншими фахівцями:

Спільні заходи. Організація спільних заходів, присвячених академічній доброчесності, дозволяє залучити до цього процесу різних фахівців.

Надання консультацій. Бібліотекарі можуть надавати студентам консультації щодо пошуку інформації та її оформлення.

Важливо пам'ятати, що викладач повинен бути послідовним у своїх вимогах щодо академічної доброчесності, кожен студент індивідуальний, тому важливо знаходити індивідуальний підхід до кожного з них, викладач повинен постійно вдосконалювати свої знання та навички в галузі академічної доброчесності.

Академічна недоброчесність – це серйозна проблема, яка підриває освітній процес і репутацію навчального закладу. Вона проявляється в різних формах, кожна з яких має свої наслідки.

Отже, співпраця між викладачами та студентами є критично важливою для формування етичного середовища. Взаємодія сприяє розвитку довіри, відкритості та взаєморозуміння. Залучення студентів до обговорення етичних питань підвищує їх відповідальність і свідомість щодо етичних норм, що позитивно впливає на їхній особистісний розвиток, а спільна робота допомагає формувати чіткі етичні норми та цінності, які стають основою для навчального процесу і культури коледжу.

Необхідно розробити програми, які сприятимуть активному залученню студентів у процес формування етичних стандартів, а також навчальні курси для викладачів щодо ефективної комунікації зі студентами. Викладачі повинні не лише навчати предмету, а й виступати як етичні наставники. Їхня роль полягає в демонстрації доброчесності через власну поведінку, а також у наданні чітких інструкцій і прикладів, що ілюструють важливість дотримання академічних стандартів.

Загалом, стаття підкреслює, що лише через спільні зусилля можна створити дійсно етичне середовище, яке сприятиме розвитку відповідальних і свідомих громадян. Участь студентів у процесах прийняття рішень щодо етичних питань підвищує їхню відповідальність і активність, що може позитивно вплинути на загальний рівень залученості в навчальний процес.

Таким чином, результати цієї роботи можуть бути використані для розробки стратегій і програм, які сприятимуть покращенню етичного клімату в освітніх установах, а також підготовці студентів до активної участі в суспільстві як відповідальних громадян. Включення теми академічної доброчесності в навчальні програми та курси може підвищити обізнаність студентів про важливість етики у навчанні та професійній діяльності.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кива захистив дисертацію. Чи стане він кандидатом наук URL: <https://www.google.com.ua/amp/s/www.bbc.com/ukrainian/news-56872823.amp> (дата звернення: 31.10.2024).
2. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 №3792-XII. URL: <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3792-12> (дата звернення: 22.07.2024).
3. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/term/2145-19> (дата звернення: 05.09.2024).
4. Рижко О. М. Плагіат: складники розуміння. Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. 2016. № 3 (27). С. 40-48.
5. Universities face student cheating crisis. The Times [Електронний ресурс]. URL: <https://www.thetimes.co.uk/article/universities-face-student-cheatingcrisis-9jt6ncd9vz7> (дата звернення: 31.10.2024).

Мартінова К. К.

Максимоць Т. А.

Здобувачі освіти 3 курсу групи 7-021

Відокремлений структурний підрозділ «Криворізький фаховий коледж

Національного авіаційного університету»

ЕТИКА АКАДЕМІЧНОГО ПИСЬМА ТА ПУБЛІКАЦІЙ В ОСВІТІ ТА НАУЦІ

Академічне письмо – це не просто передача інформації, а цілий світ, де панують свої правила та етичні норми. Кожне слово, кожне цитування, кожна думка, висловлена в науковій роботі, має велике значення.

Етика академічного письма та публікацій є важливим аспектом вищої освіти та наукових досліджень. Етика академічного письма та публікацій сприяє розвитку науки, зберігаючи її репутацію та довіру до результатів досліджень. Також вона є фундаментальною для створення чесної, продуктивної та надійної академічної спільноти, яка здатна відповідально й ефективно впливати на суспільство. Етика забезпечує основу для доброчесності, відповідальності, об'єктивності та прозорості в дослідженнях і поширенні їхніх результатів. Дотримання цих принципів є необхідною умовою для підтримання високих стандартів досліджень і запобігання етичним порушенням [5, с. 45].

Академічна етика - це система цінностей і правил, спрямованих на забезпечення доброчесності, об'єктивності та довіри до наукових досліджень. Основні принципи академічної етики передбачає актуальне питання: чому етика важлива в академічному письмі? Довіра до науки полягає в дотриманні етичних стандартів, що підвищує довіру до наукових досліджень. Якість наукових робіт полягає в тому, що етичне письмо підвищує якість і наукову цінність робіт. Розвиток науки дотримання етичних принципів сприяє розвитку науки в цілому [1, с. 34].

Доброчесність у наукових дослідженнях означає надання точних даних, результатів і висновків. Це не включає фальсифікацію або підробку інформації. Дослідники повинні бути чесними у своїх методах, аналізі та інтерпретації даних [3, с. 67].

Оригінальність означає створення нових ідей, теорій або результатів. Єдиний виняток - якщо матеріал, використаний автором, належним чином процитований. Плагіат є серйозним порушенням академічної етики і може мати серйозні наслідки [1, с. 89].

Об'єктивність вимагає від дослідників бути неупередженими при проведенні досліджень та інтерпретації результатів. Це допомагає забезпечити достовірність і відтворюваність наукових досліджень.

Прозорість передбачає відкритість у публікації методів і результатів дослідження. Це дозволяє іншим дослідникам перевіряти та відтворювати результати дослідження, підвищуючи таким чином його достовірність [4, с. 33].

Інформаційна здатність ефективно знаходити, оцінювати, використовувати та передавати інформацію. Інформаційна грамотність – це важлива навичка для успішного проведення досліджень та написання академічних робіт.

Відповідальність означає, що автори несуть відповідальність за якість і правдивість своїх публікацій. Це включає ретельну перевірку даних і висновків перед публікацією [2, с. 56].

Плагіат - одне з найсерйозніших порушень академічної етики. Це використання чужих ідей, робіт або результатів без належного посилання. Це може мати серйозні наслідки для академічної кар'єри дослідника [5, с. 23].

Плагіат у наукових експериментах - це злочин проти академічної спільноти. Дослідники, які обманюють споживачів наукової продукції, отримують незаслужені вигоди. В той час слід вміти розрізняти безпосередній плагіат та запозичення інформації, на основі

якої створюється новий дослідницький продукт за умов додержання правил академічної чесності у науковому експерименті.

Фабрикація - це створення даних або результатів, тоді як фальсифікація - це зміна або маніпулювання даними або результатами. Обидва випадки є серйозними порушеннями академічної етики і можуть призвести до втрати довіри до результатів дослідження [3, с. 78].

Конфлікти інтересів виникають, коли особисті або фінансові інтереси дослідника можуть вплинути на об'єктивність. Важливо, щоб дослідники виявляли та уникали таких конфліктів інтересів [1, с. 101].

Рецензування є важливою частиною академічного процесу, і недобросовісне рецензування може серйозно вплинути на якість наукових публікацій. Рецензенти повинні бути об'єктивними та неупередженими у своїй оцінці .

Дослідження є одним із фундаментальних принципів наукової етики. Такий самий підхід допомагає дослідникам уникнути відхилень від загальноприйнятих етичних принципів у науковій практиці. Допомогти дослідникам уникнути потенційно серйозних проблем, які можуть виникнути під час польових або лабораторних досліджень. Проведення досліджень, розробка нових математичних підходів та алгоритмів. Інтерпретація отриманих результатів, моделювання процесів

Дослідження, що включають експерименти на людях або тваринах, повинні відповідати етичним стандартам і повинні бути отримані відповідні дозволи. Це захищає права учасників дослідження і гарантує, що дослідження проводяться відповідно до високих етичних стандартів [2, с. 22].

Дослідники повинні забезпечувати конфіденційність і безпеку даних, особливо тих, що стосуються приватного життя і здоров'я людей. Це включає дотримання законодавства про захист даних [3, с. 65].

Дотримання етики академічного письма та публікацій має вирішальне значення для забезпечення доброчесності, об'єктивності та відповідальності в дослідженнях.

Етична поведінка в науці сприяє покращенню наукових результатів. Дотримання етичних принципів - це професійна чистота, коректність у використанні різних методів. Дотримання етичних принципів є важливим, оскільки сприяє професійній чистоті, коректності у використанні різних методів та більш відкритій і творчій співпраці між дослідниками.

Порушення етичних норм, таких як плагіат, фальсифікація даних та конфлікти інтересів, можуть мати серйозні наслідки, включаючи втрату довіри до дослідницьких робіт та негативний вплив на академічну репутацію. Важливо, щоб усі учасники наукового процесу - дослідники, рецензенти та наукові установи - дотримувалися етичних стандартів та сприяли їх поширенню.

Забезпечення об'єктивного рецензування, дотримання етичних норм при проведенні експериментів та відповідальне відношення до публікацій є ключовими складовими успішної наукової діяльності. Інформаційна грамотність також грає важливу роль у підтримці високих стандартів академічної етики.

Викладачі, дослідники та академічні адміністратори повинні працювати разом, щоб створити і підтримувати культуру академічної доброчесності. Лише спільними зусиллями можна забезпечити якість досліджень і довіру до їхніх результатів.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Академічне письмо : навчальний посібник / укладачі : Т. М. Костирко, С. В. Ларенкова, І. В. Бондар, М. С. Жигалкіна. Миколаїв : НУК, 2022. 116 с.
2. Джонсон М. Академічна доброчесність: принципи та практика. Нью-Йорк: Гарвардське видавництво. 2020. 90 с.
3. Коен Р. Етичні аспекти наукових публікацій. Лондон: Палгрейв Макмілла. 2018. 93 с.
4. Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). *«Принципи забезпечення академічної доброчесності»*. 2018. 186 с.
5. Шмідт Дж. та Сміт Л. Етика в академічних дослідженнях. Оксфорд: Оксфордський університет. 2019. 96 с.

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ СЕРЕД ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасні процеси інтеграції української вищої освіти в європейське освітнє середовище «передбачають обов'язкове дотримання головних принципів організації освітнього простору, передусім академічної доброчесності, у процесі освітньої й наукової діяльності як науково-педагогічних працівників, так і студентів» [1, с. 274]. Академічна недоброчесність є проблемою світової освіти. Безумовно, поширення та дотримання академічної доброчесності має сьогодні стати пріоритетом у розвитку українського освітньо-наукового середовища, оскільки це є не тільки фундаментом утвердження цінності освіти загалом, а й стимулом її розвитку.

Академічна недоброчесність активно досліджується закордонними й вітчизняними вченими та розглянуто в роботах М. Роя, М. Гарфінкеля, Дж. Бейлі, Р. Барбатто, М. Дойчик, А. Ковальова, Г. Ульянової, О. Харитонової та ін.

Метою дослідження є розкриття причин виникнення академічної недоброчесності серед здобувачів вищої освіти в сучасному освітньо-науковому просторі.

На жаль, перші прояви академічної недоброчесності з'являються ще у середній школі, коли оціненню та його ролі у формуванні сприятливого академічно-доброчесного середовища серед здобувачів освіти не приділяють достатньо уваги. Це призводить до того, що учні формують уявлення про навчальний процес, яке базується на прагненні отримати оцінки будь-якою ціною, а не на глибинному розумінні матеріалу та розвитку критичного мислення.

Адже оцінення пов'язано одразу з кількома базовими принципами академічної доброчесності: чесністю, довірою та справедливістю. Чесність та справедливість в оцінюванні впливають на формування атмосфери довіри в колективі, коли видно, що всіх оцінюють однаково, критерії для отримання оцінок – справедливі, а самі оцінки справді заслужені [2].

Насамперед це стосується такого явища, як списування, яке педагоги називають найпоширенішим серед учнівства видом порушення. Звісно, що культура добровільного списування, яка формувалася десятиліттями, особливо під час шкільних років, коли здобувачі освіти діляться виконаними завданнями, неможливо змінити швидко. Це явище корениться в традиціях навчання, соціальному тиску та пошуку легких шляхів до успіху.

При опитуванні батьків, здобувачів вищої освіти та особового складу університету, в тому числі педагоги, саме необ'єктивне оцінювання згадували найчастіше, коли йшлося про прояви та чинники недоброчесності. Зокрема, результати показали, що більшість респондентів вважають, що саме система оцінювання заважає формуванню чесності серед учнів. Серед причин необ'єктивного оцінювання називались особливості навчального процесу, перевантаження програм, і ставлення батьків та учнів до оцінок. У цьому контексті важливо розрізнити, що загалом згадувані ключові фактори академічної недоброчесності можна поділити на дві умовні групи: на ті, що залежать особисто від здобувачів освіти, педагогів та батьків, і на які вони можуть впливати, та ті, які самі здобувачі освіти та педагоги змінити не можуть. Це розуміння дозволяє глибше дослідити проблему, адже усунення факторів, що підштовхують до списування, потребує колективних зусиль і змін у системі освіти.

Можливим шляхом вирішення даної проблеми може стати зміна підходу до оцінювання роботи здобувачів. Так, необхідно, щоб зі свого боку здобувачі вищої освіти правильно зрозуміли значення і роль оцінок для своєї освіти. Бал – це результат оцінювання

їхньої чесної роботи та зусиль, обов'язковий елемент, але ніяким чином не основна мета у навчанні [2, с. 376].

Часто саме через постійне нагадування про важливість балів з боку керівництва, здобувачі відчувають надмірний стрес і напругу, що може призводити до небажаних наслідків у формі академічної недоброчесності. Це явище, яке стає результатом не лише тиску з боку навчальних закладів, але й відсутності чіткої мотивації, що стимулює студентів шукати легкі шляхи до успіху. В такій ситуації важливо також продемонструвати здобувачам, що чесна, сумлінна праця і докладені зусилля винагороджуються, і що самостійно виконана робота має високу цінність, якою не можна нехтувати. Тож необхідно роз'яснювати здобувачам, що зусилля і час – це інвестиції у власні знання, які певним чином оцінюються.

Ще одною з причин списування є швидкий технологічний розвиток. Використання Інтернету та цифрових інструментів поставило під сумнів базову організацію як викладання, так і практики оцінювання, змінивши способи організації лекцій і оцінювання знань і навичок студентів. Безсумнівно, інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) відкрили нові можливості для навчання, але, на жаль, і для списування. Пандемія COVID-19, військові дії на території України ще більше посилили використання Інтернету та технологій у вищій освіті, оскільки більшість закладів освіти були змушені перейти на онлайн-форми навчання та оцінювання [3, с. 25].

У підсумку, варто зазначити, що списування у інших є спробою отримати результат і винагороду, які заслуговує лише той, хто чесно працював над своїм досягненням. Використання шпаргалок, підручників, гаджетів та інших недозволених засобів є нечесним шляхом досягнення переваги в умовах, де мала б панувати чесна конкуренція.

Отже, серед причин недоброчесної поведінки в навчанні здобувачів вищої освіти слід зазначити [1, с. 276]:

- нецікавий матеріал або предмет загалом;
- суміщення роботи з навчанням;
- великий обсяг навчальної програми;
- проблеми з розумінням навчального матеріалу;
- обмаль часу на підготовку;
- занадто складні завдання
- завищені вимоги викладачів
- проблеми з розподілом часу
- власну ліню.

Ці дані свідчать про те, що «студенти вдаються до використання псевдонавчальних стратегій у тих випадках, коли вони не бачать для себе сенсу у вивченні тих чи інших дисциплін або не розуміють, навіщо їм виконувати певні навчальні завдання. У цьому разі академічний обман стає для них найлегшим шляхом формального проходження навчального курсу й виконання завдань з найменшими зусиллями, вивільнює час, який вони могли б присвятити більш цікавим і важливим для себе заняттям» [1, с. 277].

Керівники наукових гуртків повинні активно і зрозуміло пояснювати своїм членам вимоги та критерії оцінювання різних робіт, постійно підкреслюючи важливість дотримання принципів академічної доброчесності. Вони повинні прагнути створити середовище, в якому молоді науковці не просто підкорюватимуться правилам через контроль з боку викладачів, а усвідомлюватимуть цінність цих норм для свого професійного зростання і розвитку.

Для цього важливо проводити тренінги, семінари та дискусії, які допоможуть студентам усвідомити, що дотримання етики у науці не лише підвищує їх репутацію, а й сприяє формуванню здорової академічної спільноти. Крім того, створення системи заохочень для тих, хто демонструє доброчесність у своїй роботі, може стати додатковим стимулом для дотримання цих важливих принципів.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Варава І. Причини існування академічної недоброчесності студентства в сучасному освітньо-науковому просторі та шляхи її подолання. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип 33, том 1. С. 273-278.

2. Котляров С. О., Юніна М. П. Академічна недоброчесність: причини та можливі методи запобігання. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти*: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 12 березня 2021 р.). Дніпро: ДДУВС, 2021. С. 375-377.

Довгополова Г. Г., Барабаш В. А., Білявська В. С. Вплив технологій онлайн-навчання на сприйняття здобувачами академічної недоброчесності. *Наука в умовах воєнного стану: пошуки, проблеми, перспективи розвитку*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених (м. Дніпро, 3 трав. 2023 р.) / МВС України, Дніпропетров. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро: ДДУВС, 2023. С. 24-26.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: МІЖНАРОДНІ ПРАКТИКИ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ

Актуальність дослідження. Проблема академічної доброчесності набуває все більшої актуальності в контексті глобалізації освіти та розвитку цифрових технологій. З одного боку, міжнародна інтеграція сприяє обміну знаннями та досвідом, а з іншого – створює нові виклики для забезпечення академічної доброчесності. Вивчення міжнародного досвіду в цій галузі є необхідним для розробки ефективних стратегій забезпечення академічної доброчесності в українських закладах освіти.

Мета та завдання дослідження. Мета: проаналізувати сучасні тенденції та кращі практики забезпечення академічної доброчесності у провідних світових університетах та розробити рекомендації для їх впровадження в українській системі освіти. Завдання: 1) провести порівняльний аналіз підходів до забезпечення академічної доброчесності в різних країнах світу; 2) визначити ключові фактори, що впливають на рівень академічної доброчесності в закладах вищої освіти; 3) розробити модель забезпечення академічної доброчесності, яка враховує міжнародний досвід та національні особливості; 4) проаналізувати ефективність використання інформаційних технологій для виявлення та запобігання академічному плагіату.

Розглянемо конкретні приклади міжнародної практики забезпечення академічної доброчесності та їх аналіз.

Сполучені Штати Америки. 1) Кодекси академічної честі: більшість американських університетів мають деталізовані кодекси, які чітко визначають поняття академічної доброчесності та передбачають строгі санкції за порушення. 2) Системи виявлення плагіату: широко використовується програмне забезпечення для перевірки оригінальності текстів, таке як Turnitin. 3) Студентські суди: багато університетів мають студентські суди, які розглядають справи про порушення академічної доброчесності. 4) Освітні програми: в університетах проводяться спеціальні курси та семінари з академічної доброчесності. 5) Ефективність: американська модель забезпечення академічної доброчесності вважається однією з найрозвиненіших у світі, однак, проблема плагіату та інших порушень все ще існує. Плагіат у навчальній та дослідницькій діяльності США не є дуже розповсюдженим явищем, оскільки кожен викладач має необмежений доступ до програмного забезпечення з моніторингу та виявлення плагіату. [1] Стрімкий розвиток програм ШІ у США одночасно з неготовністю їх фактичного впровадження призвів до випадків недоброчесності серед здобувачів освіти, через що ChatGPT був заборонений у державних школах Нью-Йорка та Сіетла [2].

Велика Британія. 1) Сильна етична культура: британські університети традиційно приділяють велику увагу розвитку етичної культури серед студентів. 2) Індивідуальні консультації: викладачі надають студентам індивідуальні консультації з питань академічного письма та дослідження. 3) Система доповідей: студенти часто готують усні доповіді на семінарах, що дозволяє викладачам оцінити їх розуміння матеріалу та оригінальність мислення. 4) Ефективність: британська модель характеризується високим рівнем академічної доброчесності, однак вона більше базується на особистій й відповідальності студентів та викладачів, ніж на формальних правилах і процедурах. [3]

Австралія. 1) Системи раннього виявлення: австралійські університети активно використовують різноманітні інструменти для раннього виявлення ознак плагіату: Turnitin,

SafeAssign, Urkund; інші інструменти та методи: внутрішні бази даних, лінгвістичний аналіз, ручна перевірка. 2) Співпраця з іншими закладами освіти: австралійські університети активно співпрацюють між собою для обміну досвідом та розробки спільних підходів до забезпечення академічної доброчесності. 3) Програми менторства: студентам надається можливість працювати з менторами, які допомагають їм розвивати навички академічного письма та дослідження. 4) Ефективність: австралійська модель відрізняється високим рівнем інноваційності та використання нових технологій для забезпечення академічної доброчесності.

Таблиця 1. Порівняльний аналіз підходів до забезпечення академічної доброчесності в різних країнах світу

Критерій	США	Велика Британія	Австралія
Кодекси академічної доброчесності	Детальні, строгі санкції	Менш формалізовані	Детальні, акцент на превентивних заходах
Системи виявлення плагіату	Широко використовується програмне забезпечення	Більше уваги приділяється індивідуальній роботі з студентами	Активне використання нових технологій
Роль студентів	Активна участь у розробці та реалізації заходів	Підкреслення особистої відповідальності	Залучення до розробки інноваційних рішень
Співпраця	Активна співпраця між університетами	Більш індивідуальний підхід	Сильна співпраця між закладами освіти

Кожна з розглянутих країн має свої особливості в підходах до забезпечення академічної доброчесності. Однак, всі вони мають спільні риси: 1) сильна інституційна культура академічної доброчесності; 2) ефективні системи виявлення та запобігання академічному плагіату; 3) співпраця з іншими закладами освіти та науковими організаціями; 4) залучення студентів до розробки та реалізації заходів щодо забезпечення академічної доброчесності.

Для України важливо запозичити найкращі практики з цих країн та адаптувати їх до національних умов. Це дозволить підвищити рівень академічної доброчесності в українських закладах вищої освіти та сприяти їх інтеграції в європейський освітній простір.

Ключові фактори, що впливають на рівень академічної доброчесності у закладах вищої освіти. Рівень академічної доброчесності в закладах вищої освіти – це комплексний показник, на який впливає безліч факторів. Розглянемо деякі з найважливіших: політика та процедури, культура закладу, системи оцінювання, інструменти для виявлення плагіату, співпраця з викладачами. Фактори, пов'язані зі студентами: мотивація, розуміння важливості академічної доброчесності, навички академічного письма, тиск з боку оточення. Зовнішні фактори: суспільні норми, стан освітньої системи, технологічні зміни. Важливо враховувати взаємозв'язок факторів. [4]

Шляхи підвищення рівня академічної доброчесності. Для підвищення рівня академічної доброчесності необхідно діяти комплексно, враховуючи всі фактори. Можна виділити такі основні напрямки роботи: 1) розробка та впровадження ефективних політик щодо академічної доброчесності; 2) створення культури академічної чесності в закладі освіти; 3) навчання студентів навичкам академічного письма та дослідження;

4) використання сучасних технологій для виявлення плагіату; 5) співпраця з викладачами, адміністрацією та студентами.

Розробка ефективної моделі забезпечення академічної доброчесності вимагає комплексного підходу, який враховує як міжнародний досвід, так і специфіку національної освітньої системи. Така модель має бути гнучкою та адаптуватися до постійно мінливого освітнього середовища. [5]

Ключові компоненти моделі: 1) нормативно-правова база: кодекс академічної доброчесності, процедури розгляду порушень, співпраця з законодавчими органами; 2) освітні заходи: програми з академічної доброчесності, тренінги та семінари, інформаційні кампанії; 3) інструменти та технології: програмне забезпечення для перевірки оригінальності: використання сучасних інструментів для виявлення плагіату (наприклад, Turnitin, Urkund), системи управління навчанням, цифрова інфраструктура: створення безпечного цифрового середовища для навчання та досліджень; 4) співпраця та партнерство: внутрішня співпраця, зовнішня співпраця; 5) система моніторингу та оцінки: збір даних, аналіз даних, постійне вдосконалення системи: врахування національних особливостей.

При розробці моделі необхідно враховувати такі фактори: 1) культурні особливості: різні культури мають різні уявлення про академічну чесність; 2) рівень розвитку освітньої системи: стан вищої освіти в країні впливає на вибір інструментів і методів; 3) законодавство: нормативно-правова база, що регулює освітню діяльність; 4) технологічний рівень: доступність сучасних технологій для забезпечення академічної доброчесності.

Вивчення міжнародного досвіду дозволяє запозичити найкращі практики та уникнути помилок. Важливо аналізувати досвід країн з розвиненими системами забезпечення академічної доброчесності, таких як США, Великобританія, Австралія, Німеччина, Швейцарія тощо.

Модель забезпечення академічної доброчесності повинна бути комплексною, гнучкою та адаптованою до конкретних умов закладу освіти. Вона має поєднувати в собі міжнародні стандарти та національні особливості. Регулярний моніторинг та оцінка ефективності дозволять постійно вдосконалювати систему та забезпечувати високий рівень академічної доброчесності в закладі.

Підсумки дослідження. За результатами дослідження було встановлено, що в більшості розвинених країн академічна доброчесність є одним з пріоритетних напрямів роботи університетів. Ключовими елементами успішних моделей забезпечення академічної доброчесності є: 1) сильна інституційна культура академічної доброчесності, впровадження кодексів академічної доброчесності, регулярні тренінги для студентів та викладачів, створення спеціалізованих служб з питань академічної доброчесності; 2) ефективні системи виявлення та запобігання академічному плагіату, використання програмного забезпечення для перевірки оригінальності текстів, розробка чітких процедур розслідування випадків порушення академічної доброчесності; 3) співпраця з іншими закладами освіти та науковими організаціями, обмін досвідом, розробка спільних ініціатив та проектів; 4) залучення студентів до розробки та реалізації заходів щодо забезпечення академічної доброчесності.

Практичне значення. Результати дослідження можуть бути використані для: 1) розробки національної стратегії забезпечення академічної доброчесності в Україні; 2) оновлення нормативно-правової бази, що регулює питання академічної доброчесності у вищих навчальних закладах; 3) створення ефективних програм навчання студентів та викладачів з питань академічної доброчесності; 4) розробки інструментів для оцінки рівня академічної доброчесності в закладах вищої освіти.

Рекомендації для підвищення рівня академічної доброчесності в українських закладах вищої освіти необхідно: створити національний центр з питань академічної доброчесності, розробити єдині стандарти та критерії оцінки академічної доброчесності, впровадити ефективні системи виявлення та запобігання академічному плагіату, підвищити рівень обізнаності студентів та викладачів з питань академічної доброчесності, залучити студентів до розробки та реалізації заходів щодо забезпечення академічної доброчесності.

Висновки. Академічна доброчесність є основою розвитку будь-якої системи освіти. Використання міжнародного досвіду та розробка ефективних національних стратегій дозволить підвищити рівень академічної доброчесності в українських закладах вищої освіти та сприяти їх інтеграції в європейський освітній простір.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Нагурна Я. В. Академічна доброчесність в Україні і світі. *Академічна доброчесність: виклики сучасності* : збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 02.12 – 13.12.2019). Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці», Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського, Фундація ADD. – Варшава, 2019. 148 с (с. 90) URL: https://www.iasc.org/wp-content/uploads/2020/02/iasc_academic_integrity_12_2019.pdf (дата звернення – 31.10.2024 р.).
2. Бондаревська К. В Штучний інтелект vs академічна доброчесність: виклики і можливості. Академічна доброчесність, відкрита наука та штучний інтелект: як створити доброчесне освітнє середовище : збірник есе програми підвищення кваліфікації / упорядники: А. Артюхов, М. Віхляєв, Ю. Волк. 18 вересня – 18 жовтня 2023 року. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. – 524 с. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u404/zbirnik_ese_advanced_training_academ.integr.pdf (дата звернення – 31.10.2024 р.).
3. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд “Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики”; за заг. ред. Т.В.Фінікова, А.С.Артюхова – К.; Таксон, 2016. – 234 с.
4. Бондар-Підгурська О. В. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти як індикатор та принцип гідності у формуванні їх системи цінностей URL: DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-18> (дата звернення – 31.10.2024 р.).
5. Майстер Л. А. Значення академічної доброчесності в сучасному освітньо-науковому економічному середовищі с.68 URL: https://www.iasc.org/wp-content/uploads/2020/02/iasc_academic_integrity_12_2019.pdf (дата звернення – 31.10.2024 р.).
6. Недипіч А.В. Особливості дотримання принципів академічної доброчесності: зарубіжний досвід. Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса. Випуск 14. Том 1. Вінниця. 2022. 234-238

МЕХАНІЗМИ ЗАПОБІГАННЯ АКАДЕМІЧНИМ ПОРУШЕННЯМ

06 червня 2024 року Верховна Рада України прийняла за основу законопроект «Про академічну доброчесність», за реєстрований за № 10392 від 08.01.2024 р [1]. Його прийняття стане історичним кроком, оскільки забезпечить можливість підняти на європейський рівень культуру дотримання академічної доброчесності, затвердити їх цінності як в суспільстві в цілому, так і в академічному середовищі зокрема.

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів та здібностей, необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, що здатні до свідомого вибору, спрямованого на збагачення інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу; підвищення освітнього рівня громадян, що стає актуальним на тлі російської агресії, яка триває більше десяти років. Тому на часі розгляд питань академічної доброчесності та практичні механізми запобігання академічним порушенням в освітніх закладах, зокрема в Кропивницькому фаховому коледжі харчування та торгівлі.

Згідно ст.42 Закону України «Про освіту» [2] академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватись учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та проведення наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Забезпечення довіри – ось що є актуальним в кінцевому результаті. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

1. Дотримання встановленої політики та процедур забезпечення академічної доброчесності, які є складовою академічної культури та систем внутрішнього забезпечення якості освіти.

2. Політика та процедури забезпечення академічної доброчесності визначаються у кодексі академічної доброчесності [3].

3. Порядок формування, функції та повноваження спеціальних органів (комісій, комітетів) з питань академічної доброчесності.

4. Розподіл функцій та відповідальності у цій сфері між органами студентського самоврядування, посадовими особами закладу освіти.

5. Процедуру виявлення порушень академічної доброчесності та притягнення до академічної відповідальності з урахуванням вимог цього законопроекту.

В Кропивницькому фаховому коледжі харчування та торгівлі використовуються наступні механізми запобігання академічним порушенням:

- апеляція до гідності людини, до її самоповаги та поваги до інших;

- навчання студента академічному письму, академічній культурі, соціальній відповідальності вченого (останнє розуміють як відповідальність ученого за результати та процес наукових досліджень і розробок), дотримання принципів академічної доброчесності, проведення інформаційних кампаній щодо важливості написання оригінальних робіт і поваги до робіт інших людей;

- використання творчого потенціалу студентів і залучення їх до підготовки навчальних матеріалів, що використовуються в аудиторії;

- постійне культивування академічної культури та доброчесності шляхом впровадження в дію інституту кодексу честі, яким мають бути обумовлені правила поведінки і роботи студентів, викладачів та інших працівників закладів освіти.

Зазначені механізми передбачені «Кодексом академічної доброчесності у Кропивницькому фаховому коледжі харчування та торгівлі» введеним в дію 27.01.2022 року

за наказом директора від 26.01.2022 №20 та Положенням про академічну доброчесність у Кропивницькому фаховому коледжі харчування та торгівлі, затвердженим протоколом педагогічної ради від 21.01.2022 року [3].

Багато в чому допоможе Закон України «Про академічну доброчесність», оскільки він забезпечує: правову визначеність у питанні її змісту (чесність, довіра, повага, справедливість); визначає принципи і правила академічної доброчесності, яких мають дотримуватись на всіх рівнях усі учасники освітнього процесу (починаючи з абітурієнтів до керівників найвищих рівнів); визначає зміст та види академічної відповідальності та регулює процедури реагування на порушення; чітко розводять питання захисту авторських прав; допомагає припинити практику написання навчальних та наукових робіт на замовлення, яке має початок ще з дитячого садочку, коли батьки готують творчу поробку за тематикою замість дитини, вселяючи в неї зневіру в самого себе ще на ранньому етапі розвитку і становлення особистості.

Серед запропонованих заходів спрямованих на дотримання академічної доброчесності для здобувачів освіти є:

1. Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

2. Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей.

3. Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права.

4. Надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

В коледжі проводяться зустрічі з питань академічної доброчесності з представниками адміністрації, керівниками курсових робіт (проектів) на яких особлива увага приділяється компетентності студента з академічної доброчесності:

- здатність діяти у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики;

- самостійно виконувати навчальні завдання;

- коректно посилатися на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей;

- усвідомлювати значущість норм академічної доброчесності, оцінювати приклади людської поведінки відповідно до них;

- оцінювати приклади людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності;

- давати моральну оцінку власним вчинками, співвідносити їх із моральними та професійними нормами, та інші.

Становлення високого рівня академічної свідомості усіх учасників освітнього процесу, як норма академічного життя, реалізуються через заходи популяризації академічної доброчесності, як початок визнання правил, визначених законом, який сподіваємось буде підписаний Президентом в найближчий час.

Перелік використаних джерел

1. Про прийняття за основу проекту Закону України про академічну доброчесність : Постанова Верхов. Ради України від 06.06.2024 № 3789-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3789-20#Text> (дата звернення: 25.10.2024).

2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII : станом на 6 жовт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 21.10.2024).

3. Кропивницький фаховий коледж харчування та торгівлі. URL: <https://collegeht.in.ua/> (дата звернення 28.10.2024).

ЦИТУВАННЯ У НАУКОВИХ РОБОТАХ: МАЛЕНЬКИЙ ЛІКНЕП ДЛЯ ТИХ ХТО НЕ В ТЕМІ

Грамотне використання наукової літератури є однією з найважливіших вимог, що пред'являються до наукової роботи, чи то студентський реферат, курсова робота, наукова стаття чи монографія. Вміння автора працювати з науковою літературою, коректно вживати цитати і оформляти посилання на використані джерела виступає одним з показників рівня його академічної підготовки.

Обов'язковим компонентом будь-якої наукової роботи є наукове цитування. У наукових роботах наводяться посилання на джерело, з якого запозичено матеріали або окремі результати, або на ідеї та висновки яких розробляються проблеми, завдання, питання, вивченню яких присвячена робота. Такі посилання дають можливість знайти відповідні джерела, перевірити достовірність цитування, одержати необхідну інформацію про ці джерела (його зміст, мову, об'єм) [1].

Важливо!

Кожна цитата повинна супроводжуватися посиланням на джерело, яке прописується в бібліографічному списку, інакше це буде вважатися серйозною помилкою в оформленні наукової роботи.

Правила оформлення посилань та цитувань включено в систему міжнародних стандартів ISO17 та Державних стандартів України:

ДСТУ 7.1:2006 “Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання”

ДСТУ 8302:2015 “Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання” [4].

ВИДИ ТА ВИМОГИ ДО ЦИТУВАНЬ

Цитата – це дослівне відтворення фрагменту якогось тексту з обов'язковим посиланням на джерело.

Посилання – це вказівка на джерело інформації, що приводиться у приклад (зовнішнє посилання) або запис, що пов'язує між собою частини документа посилання на розділи, малюнки, таблиці, формули, додатки і т. д. (внутрішнє посилання) [1].

Цитування – пряме використання першоджерела з посиланням на нього.

У контексті наукової роботи до цитування відносять:

- ✓ запозичення фрагмента авторського тексту;
- ✓ запозичення формул, положень, ілюстрацій та інших елементів;
- ✓ перефразований фрагмент або недослівне відтворення (переказ) фрагмента тексту.

Два найпоширеніші види цитування в наукових роботах - це пряме і непряме цитування (парафраз)

Пряме – дослівне цитування автора.

Непряме – виклад думок, ідей автора своїми словами, використовуючи перефразування та узагальнення.

ПЕРЕФРАЗУВАННЯ – переказ цитати невеликого фрагмента своїми словами з обов'язковим посиланням на джерело цитування.

Мета перефразування – перевірка точності сприйнятої інформації. Для перефразування слід вибирати лише головні, істотні моменти повідомлення. Перефразування стосується лише змісту ідеї того, хто говорить, а не його почуттів і

ставлення до цієї ідеї. Без посилання на джерело або при дослівному списуванні без лапок текст є плагіатом.

Незмінно у випадках:

- ✓ надто об'ємних оригінальних цитат для прямого цитування
- ✓ представлення узагальної інформації при одночасному посиланні на декілька джерел
- ✓ короткого викладання змісту теоретичної концепції або результатів досліджень, на які дається посилання.

Як перефразувати роботу?

- ✓ використовуйте власні слова для висловлення чужих ідей та додавайте посилання;
- ✓ використовуйте різні типи лексики одного і того ж значення;
- ✓ змінюйте порядок слів, об'єднуйте речення;
- ✓ використовуйте різні типи граматики.

Для того щоб зробити правильне перефразування, потрібно описати зміст тексту своїми словами, звертаючи увагу на ідею автора.

Парафраз рекомендується вживати при цитуванні робіт іноземною мовою.

УЗАГАЛЬНЕННЯ – викладення основних положень оригінального твору великого обсягу власними словами для уникнення надмірного цитування.

Узагальнення дозволяє одним реченням передати зміст цілого розділу або авторської праці.

Як узагальнювати:

- ✓ виділяти основні положення та ідеї тексту оригіналу;
- ✓ максимально очищати текст від допоміжних елементів та додаткових авторських пояснень;
- ✓ надавати власні міркування щодо здійсненого узагальнення.

Синтезування дозволяє об'єднувати різну інформацію та ідеї для розробки власних аргументів.

Як синтезувати чужі роботи?

- ✓ згрупуйте джерела у категорії, наприклад, авторів з подібними поглядами або дослідженнями з наведенням результатів;
- ✓ опишіть власними словами згруповані джерела, не обговорюйте кожного автора окремо;
- ✓ додайте посилання на джерела [2].

ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ЦИТУВАННЯ

Цитування має використовуватися у всіх випадках, коли в роботі використовуються дані, взяті зі сторонніх джерел, а не отримані або створені безпосередньо автором. Порухення вказаних нижче правил і їх недотримання має розцінюватися як плагіат:

- ✓ якщо думка автора наводиться дослівно, то її слід взяти в лапки;
- ✓ якщо цитується великий уривок тексту, то він може не братися в лапки, натомість виділяється або відбивається від решти тексту певним способом (набирається іншим кеглем, шрифтом, накресленням, відбивається від основного тексту більшими абзацними відступами тощо);
- ✓ допускається скорочення цитати, яке не веде до викривлення думки автора. Місце скорочення має бути відзначено в цитаті квадратними дужками з трикрапкою всередині,
- ✓ допускається перефразування цитати, зміна словоформ чи відмінків певних слів. У такому разі, цитата в лапки не береться, але в квадратних дужках обов'язково ставиться посилання на джерело (його порядковий номер зі списку використаної літератури, який додається до роботи);
- ✓ в списку використаної літератури завжди слід вказувати навіть ті джерела, які використовувалися під час підготовки роботи і вивчення теми, навіть якщо прямих посилань чи цитувань цих джерел у роботі немає [3].

Цитуючи чужі роботи перевірте, чи:

- ✓ використали в тексті прямі цитати з джерел;
- ✓ надали повне цитування, без скорочення авторського тексту і перекручення думок автора;
- ✓ взяли цитований текст у лапки, вказали посилання на джерело;
- ✓ вказали в дужках прізвище автора після викладення основної ідеї;
- ✓ вилучили певні фрагменти для уникнення довгого цитування та позначили трикрапкою подали пояснення, які розривають текст цитати, у квадратні дужки;
- ✓ граматично узгодили з авторським текстом цитати.

Використання чужих ідей, фактичного матеріалу, цитування без посилання на джерело, запозичення є порушенням авторського права і розцінюється як плагіат, привласнення чужого авторства, видача чужого твору або винаходу за свій. Переклад не дослівного авторського тексту не вимагає цитування, але передбачає посилання на джерело [2].

Принципи оформлення джерел цитування:

- ✓ завжди використовувати лапки;
- ✓ повністю прописувати текст згадки;
- ✓ обов'язково вказувати ініціали вченого і ставити їх перед прізвищем;
- ✓ ім'я вченого не варто писати повністю, можна обійтися тільки ініціалами;
- ✓ не варто починати абзац з цитати або авторського прізвища;
- ✓ дотримуватися одного стилю оформлення цитат.

Коли використовуєте парафраз (смісловий переказ цитати), не забувайте писати згадку на автора.

Сміслова передача суті цитати доречна в таких випадках:

- ✓ узагальнюється інформація з кількох ресурсів;
- ✓ якщо джерело – це об'ємний текст, а потрібен його короткий виклад;
- ✓ якщо це об'ємна цитата [3].

ВАЖЛИВІ СПОСОБИ ЦИТУВАННЯ

1. **Цитування вторинних посилань** (вчений лише знайомиться з матеріалом; оригінал втрачений або написаний дуже складною мовою, і його важко перекласти; мета цитати – аргументувати щось у статті, показати процес аналізу; якщо цитату вченого пам'ятає інша особа).

Вторинні цитати потрібно ретельно перевіряти на достовірність першоджерела, переконавшись, що в них немає помилок.

2. **Згадки прізвища зарубіжних джерел і вчених** (текст пишеться мовою наукової роботи (не мовою оригіналу). Якщо немає впевненості в якісному перекладі, можна скористатися парафразом і потрібно коректно транслітерувати особисті дані автора).

3. **Самоцитування в статті** (якщо автор опублікував свої роботи раніше, він може процитувати їх у новій статті. Власні посилання повинні бути також оформлені у відповідності до всіх правил, що допоможе перенаправити інших вчених до своїх попередніх наукових робіт. Самоцитування має допомагати розкривати і доповнювати дослідження і бути по темі роботи (не більше 12%)).

4. Під час **цитування законодавчих актів** посилаються тільки на першоджерела, які є загальнодоступними і публічними [3].

НАЙБІЛЬШ ПОШИРЕНІ ПОМИЛКИ ПІД ЧАС ЦИТУВАННЯ

- ✓ серйозною помилкою вважається звичайна неуважність, яка спричинила відсутність згадки в списку літератури;
- ✓ потрібно дуже ретельно перевіряти інформацію про посади і звання авторів і сам текст його роботи. Якщо при цьому з'явилися якісь сумніви на його рахунок, краще не згадувати його публікацію в своїй роботі;
- ✓ обов'язково вказуйте посилання на графіки, малюнки, схеми та ін., інакше такі дані будуть вважатися порушенням прав автора;

- ✓ змінюйте форму цитування (дослівна і смислова), щоб текст залишався живим;
- ✓ іноді виникають похибки в згадці зарубіжних авторів. Це може бути неправильно перекладене ім'я або прізвище автора. Завжди потрібно пам'ятати, що в переліку бібліографії, джерело прописують на мові оригіналу;
- ✓ беріть інформацію тільки у перевірених авторів, вписуйте в роботу цитати, які містять унікальні висловлювання, точно характеризують і збагачують роботу;
- ✓ завжди пам'ятайте про лапки і посилання, інакше цитату будуть прирівнювати до плагіату [3].

Отже, правильне використання цитат та оформлення посилань у наукових роботах є важливою складовою дотримання принципів академічної доброчесності та сприяє якісному інтегруванню українських дослідників у світову систему наукової комунікації [2].

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кудінов І.О. Основи наукового цитування. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до інформації:
<https://www.donnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/8/2019/08/Kudinov-I.O.-Osnovi-naukovogo-czituvannya.pdf>
2. Оформлення цитувань та посилань. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до інформації:
<https://repository.khnnra.edu.ua>
3. Цитати у науковій статті: поради як правильно їх оформлювати. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до інформації:
<https://publ.com.ua/uk/blog/tsitaty-v-nauchnoy-statye-sovety-kak-pravilno-ikh-oformlyat>
4. Цитування та посилання у наукових роботах. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до інформації:
<https://ipacs.knu.ua/pages/dop/174/files/80456e14-b33c-4a9c-9e2f-e1d69cdc74dc.pdf>

*Горбач В.В.,
студентка,
Криворізького будівельного фахового коледжу
Карпенко О.В.,
науковий керівник,
викладач Криворізького будівельного фахового коледжу*

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ І ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ

Актуальність роботи: з появою в Україні такого цифрового продукту, як ChatGPT, в освітній сфері з'явилися принципово нові можливості для маніпуляції академічною доброчесністю та іншими принципами організації освітнього процесу. Штучний інтелект надає педагогам практично безмежні можливості у створенні якісного та унікального контенту для методичних розробок, підготовки до занять, тощо. Однак робота з ним потребує обережного підходу, оскільки неправильне використання ШІ може призвести до порушення академічної доброчесності, включаючи фальсифікацію та обман, - а це може негативно вплинути на репутацію викладача.

Мета та завдання: Визначити, чи зловживання використанням штучного інтелекту може бути порушенням етичних принципів наукових досліджень загалом та академічної доброчесності зокрема.

Освітній процес є надзвичайно складним явищем і залежить від багатьох факторів, що впливають на його якість. Для удосконалення і розвитку систем освіти потрібно враховувати велику кількість факторів та їхній вплив на кінцевий результат. Такими факторами є створення відповідної атмосфери в педагогічній співпраці, справедливість, вимогливість і творчість, а найголовніше — академічна доброчесність, що є запорукою досягнення високого рівня якості освіти. Академічна доброчесність є особливо важливим питанням в умовах дистанційного навчання в Україні й, відповідно, активного використання різних цифрових ресурсів учасниками освітнього процесу. Саме академічна доброчесність є гарантом підготовки конкурентоспроможного фахівця, тому питання якості освіти й академічної культури є актуальним.

Був проведений аналіз питання « Чи порушує штучний інтелект етичні принципи наукових досліджень загалом та академічної доброчесності» більшість людей не може відповісти однозначно (45,9 %), щодо питання порушення академічної доброчесності при використанні ШІ. 29,7 % не вважають, що застосування технологій ШІ в навчанні порушують принципи академічної доброчесності, 21,6 % відмітили, що вважають це порушенням. Європейською мережею академічної доброчесності розроблені рекомендації, які зацікавленими набуття сторонами навичок і знань для використання інструментів штучного інтелекту не порушуючи норм академічної доброчесності, а також на необхідності розробки та впровадження відповідної освітньої політики, спрямованої на вирішення можливостей і проблем, пов'язаних із штучним інтелектом.

Застосування штучного інтелекту під час написання наукових робіт Гром М.О. наголошував “масштабний пошук джерел на будь-яку тему та на різних мовах; швидкий та якісний переклад, аналіз великого об'єму інформації та надання висновків; доступ до статистичних даних”. Серед недоліків – штучний інтелект не створює нічого нового, чого не було винайдено до нашого часу, тому не існує жодної наукової новизни у написаних роботах. Автор робить висновок, що ChatGPT не є плагіатом, але ним необхідно користуватися виключно як додатковим джерелом при пошуку інформації і аж ніяк – при її аналізі.

За плагіат та написання робіт за допомоги ChatGPT будуть нові санкції – Верховна Рада підтримала законопроект про академічну доброчесність

Верховна Рада 6 червня ухвалила в першому читанні законопроект 10392 про академічну доброчесність, зареєстрований 8 січня у парламенті великою групою депутатів. передбачає відповідальність за написання наукових робіт за допомогою штучного інтелекту і плагіат у науковій діяльності.

Зокрема тим особам, які мали плагіат в своїх роботах, можуть запропонувати добровільно відмовитися від присудженого наукового ступеня чи вченого звання.

Закон буде поширюватися зокрема на наукову, науково-педагогічну, викладацьку діяльність; навчальну діяльність здобувачів освіти; діяльність, пов'язану зі створенням, рецензуванням, науковим редагуванням академічних творів; вступні випробування під час вступу до закладів освіти (наукових установ); діяльність осіб, що залучаються до проведення олімпіад, турнірів, конкурсів, змагань та інших заходів змагального характеру; діяльність, пов'язану із присудженням наукових ступенів і ступенів освіти, присвоєнням вчених і педагогічних звань, кваліфікаційних категорій; здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості освіти тощо.

Для здобувачів освіти встановлюється, що кожне навчальне завдання має бути виконане самостійно, крім випадків, коли його виконання передбачає участь декількох осіб або правилами виконання відповідних завдань дозволено отримання допомоги від інших осіб, використання допоміжних матеріалів та засобів, мережі Інтернет тощо. Визначено, що особа не може вважатися автором академічного твору, якщо він сформований (згенерований) за запитом особи комп'ютерною програмою в автоматичному режимі. При використанні в академічному творі частин, згенерованих комп'ютерними програмами, цей факт має бути зазначений автором із зазначенням методики формування або посиланням на відповідну комп'ютерну програму чи її опис. Кожен заклад освіти, наукова установа зобов'язаний мати визначену своїми внутрішніми актами систему забезпечення академічної доброчесності. Опублікований академічний твір, в якому виявлено факт порушення академічної доброчесності, відкликається видавцем з одночасним оприлюдненням причин його відкликання. Академічний твір з моменту відкликання не вважається опублікованим і не враховується під час оцінювання академічної діяльності автора.

Використання штучного інтелекту не заборонено, але внормовано, щоб уникнути плагіату. Якщо ви використовували штучний інтелект при написанні роботи, потрібно зробити посилання про те, яку програму ви використали і яку інформацію згенерували. Якщо цього не зробити, використання штучного інтелекту розглядатиметься як порушення академічної доброчесності. Законопроект передбачає відповідальність за написання наукових робіт за допомогою штучного інтелекту і плагіат у науковій діяльності. Максимальні санкції – позбавлення вченого звання або відрахування з вищого навчального закладу.

Підсумки

Підсумовуючи інформацію про доброчесність використання штучного інтелекту при написанні наукових робіт, можна виокремити такі основні моменти:

1. Попри всі переваги, які дає використання штучного інтелекту в навчанні та написанні наукових робіт, він є додатковим засобом навчання, а не основним;
2. Є способи посилатися та тексти чату GPT та інші види інтелектуальних систем, а не вказувати його як співавтора.
3. На першому місці мають стояти цінності академічної доброчесності, тоді наукова робота буде актуальна та з новизною, а освіта – якісна.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

<https://center.ucu.edu.ua/biblioteka-novyny/akademichna-dobrochesnist-i-shtuchnyj-intelekt/>

<https://sud.ua/uk/news/publication/302624-za-plagiat-i-napisanie-rabot-s-pomoschy-chatgpt-budut-novye-sanktsii-verkhovnaya-rada-podderzhala-zakonoproekt-ob-akademicheskoy-dobroporyadochnosti>

<https://1plus1.ua/tsn/novyny/vidrakhuvannia-z-universytetu-chy-pozbavlennia-naukovoho-stupeniu-za-chatgpt-shcho-peredbachaie-novyi-zakonoproiekt>

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ЗБІРНИК ТЕЗ

I Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція

«АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ОСНОВИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ»

Редакційна колегія:

Кольчак М.М.

Коваленко О.Ф.

Кишинівська А.О

Матеріали опубліковані в авторській редакції

Видавництво: ВСП «Криворізький фаховий коледж НАУ»

Розмножувальна дільниця

50045, м. Кривий Ріг, вул. Туполева, 1

E-mail: pochta@kk.nau.edu.ua

A series of horizontal lines for writing, consisting of 30 evenly spaced lines.